

Bamble
kommune

Rådmannens utfordringsnotat 2019 – 2022

Forord

Årets utfordringsnotat er det 14. i rekken, og den årlige evalueringen som er foretatt, viser at utfordringsnotatet er nyttig i forbindelse med budsjettarbeidet. Utfordringsnotatet gir informasjon om kommunens økonomiske handlingsrom, og de utfordringer og utviklingstrekk vi vil møte fremover. Utfordringsnotatet er derfor et godt, strategisk grunnlag for politiske føringer for den videre budsjettprosessen for kommende år, og handlingsplanperioden 2019 – 2022.

Det er mye positivt på gang i kommunen. I løpet av handlingsplanperioden er det planlagt ferdigstillelse av flere nye leilighetskompleks og boligtomter. Det er viktig for kommunen å fremstå som attraktiv for bosetting og næringsetablering for å sikre at boligprosjektene kan realiseres så raskt som ønsket. Statistisk sentralbyrås nye befolkningsframskriving viser en nedgang i kommunens folketall og en forskyving i befolkningssammensetningen. Vi håper at den positive utviklingen i kommunen vil bidra til å gjøre denne prognosen til skamme.

Gode oppvekstsvilkår er viktig for unge i etableringsfasen som skal kjøpe bolig. Bamble kommune har gjort et viktig og nødvendig grep ved å satse på dette. Utbyggingen på Grasmyr med felles ungdomsskole, idrettshall, flerbrukshall og svømmehall vil være til glede for alle kommunens innbyggere. Vi vil kunne tilby barnefamilier er godt og fremtidsrettet skole-, kultur-, og fritidstilbud gjennom kommunens og fylkeskommunens satsning på Grasmyr.

Ny firefelts motorvei med sentrale kryss som Rugtvedt og Langrønningen gir et godt grunnlag for etablering av handel for både fastboende, turister og gjennomgangstrafikk. Bamble kommune har etablert selskapet Frier Vest AS som skal utarbeide en områdeplan for et nytt, større industriområde. Størrelsen, beliggenheten og industriområdets karakter tilsier at dette vil være av nasjonal interesse. Det er beklagelig at det så langt kun er offentlige midler som bidrar til gjennomføringen av områdeplanen. Det er viktig at Frier Vest AS får på plass en sunn finansiering for å løfte og utvikle dette området. Å lykkes med disse prosjektene vil være viktig i arbeidet med å få nye næringsetableringer og dertil nye arbeidsplasser og økt sysselsetting i kommunen.

Turisme er kommunens beste venn, og bidrar til inntekter og arbeidsplasser for mange av kommunens innbyggere, innenfor en rekke ulike bransjer. Sannsynligvis er turistnæringen en av kommunens største private arbeidsgivere. Det er viktig å utvikle turistnæringen videre, og som et ledd i dette arbeidet ble det i 2017 gjennomført en studie for å avklare sentrale problemstillinger rundt den videre utviklingen av Bamble som turistdestinasjon.

Befolkningsprognosene fra Statistisk sentralbyrå har gjennom flere år vist en aldrende befolkning i kommunen. Hvordan vi skal møte denne «eldrebølgen» må grundig vurderes og analyseres. I flere fagartikler er det stilt spørsmål om «eldrebølgen» er å anse som en storm i et vannglass. Viser prognosene hele bildet? Eller vil antall «friske» leveår medføre mindre press på helse- og omsorgstjenestene enn antatt? Det er vanskelig å spå fremtiden, men kommunen må være forberedt på å møte de utfordringene prognosen kan gi. Utviklingen i befolkningens sammensetning må til enhver tid gjenspeiles blant annet i reguleringsplaner, boligtilbud, i planleggingen av tjenestene og i bruk av velferdsteknologi.

Bamble kommune står ovenfor et generasjonsskifte, samt stadig flere statlige krav om økt bemanning og kompetanse i kommunal sektor. For å møte disse endringene er det viktig at kommunen tenker målrettet rundt rekruttering og kompetanseutvikling. Vi må arbeide for å fremme kommunen som en konkurransedyktig og attraktiv arbeidsplass.

Gjennom oppbyggingen av fond er kommunens soliditet god. Dette er et godt fundament for å gjennomføre de økonomiske tilpasningene som er nødvendige for å balansere kommunens løpende utgifter med inntekter. For å utnytte dette handlingsrommet er det viktig at det tas nødvendige beslutninger for å sikre at kommunens utgifter og inntekter er i balanse.

I tillegg til kommunens løpende tjenester og drift, vurderes følgende ti satsningsområdene som de viktigste i kommende handlingsplanperiode:

Fokusområde samfunnsutvikling:

- Fullfinansiere Rv 353 (Gassveien) for å kunne påbegynne bygging straks etter vedtatt reguleringsplan.
- Koordinere og samordne arbeidet med turisme i samarbeid med nabokommuner, Vist Telemark og andre offentlige og private aktører.
- Utbygge Grasmyr og Bunesåsen med gode og attraktive bomiljø for unge, barnefamilier og eldre.
- Støtte opp om arbeidet med å markedsføre og utvikle Rugtvedt, Langrønningen og Frier Vest som attraktive handels- og næringsområder.

Fokusområde tjenesteyting:

- Gjennomføre prosjektet «Framtidens ungdomsskole» innenfor vedtatt kostnads- og tidsramme, samt bygge opp en relevant organisasjon for å nå de målene som er satt.
- Gjennomføre prosjektet «Nustadjordet» innenfor gitt kostnads- og tidsramme, samt bygge opp en relevant organisasjon for å nå de målene som er satt.
- Gjennomføre prosjektet «Nustadbakken» innenfor gitt kostnads- og tidsramme, samt bygge opp en relevant organisasjon for å nå de målene som er satt.
- Forberede eldrebølgen basert på analyser og muligheter for å imøtekomme behovet på en god og effektiv måte.

Fokusområde organisasjon:

- Jobbe målrettet med rekruttering og kompetanseheving, med bakgrunn i ny plan for organisasjons- og kompetanseutvikling.
- Tilpasse kommunens løpende utgifter til inntekter.

Det ble i forbindelse med formannskapsbehandlingen av saken «Prosess for arbeidet med utfordringsnotat og handlingsprogram/budsjett 2019 – 2022» vurdert et behov for en budsjettkonferanse hvor partiene i fellesskap kan arbeide med budsjettet. I tillegg ble det vurdert om det er et behov for å kunne stemme over enkeltvedtak og ikke budsjettet som en hel pakke. Det bør derfor avsettes tid til et eget formannskapsmøte, som forberedelse til årets budsjettbehandling.

Det er i år gjort enkelte endringer i utfordringsnotatet. Til forskjell fra tidligere år har vi gått bort fra de ti overordnede kommunemålene, og

over til tre fokusområder. Fokusområdene beskriver kommunens hovedutfordringer og utviklingstrekk i kommende handlingsplanperiode, og trekker frem kommunens prioriterte satsninger for å møte de endringene som beskrives. I tillegg er enhetene og staben løftet inn i rådmannens del av utfordringsnotatet. Tidligere del to, med detaljerte beskrivelser av virksomhetene, legges i år først frem i budsjettbehandlingen.

Vi håper utfordringsnotatet vil gi dere en god oversikt over status i kommunen og de utfordringer og utviklingstrekk vi vil møte fremover.

Tore Marthinsen

Innhold

Forord	2
Eksterne rammebetingelser	5
Føringer og pålegg fra staten	5
Interne rammebetingelser	7
Plangrunnlaget	7
Befolkningsutvikling og demografiske forutsetninger	9
Utfordringer og utviklingstrekk for kommunen	11
Fokusområder med utfordringer og prioriterte satsninger	11
Bamble kommune som samfunnsutvikler	12
Bamble kommune som tjenesteyter	15
Bamble kommune som organisasjon	18
Økonomisk utvikling i planperioden	21
Vurdering av den økonomiske utviklingen	21
Budsjettbalansen	21
Fondsreserver	22
Innsparinger, omstilling og effektivisering	22
Teoretisk innsparingspotensial	23
Investeringer i økonomiplanen	24
Investeringsbehov og planer for kommunen	24
Hovedtallene i budsjettforslaget	26
Sentrale inntekter	26
Finansinntekter og -utgifter	27
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	28
Staben og kommunens enheter	29
Stabene	30
Teknikk og samfunnsutvikling	33
Skole og barnehage	36
Kultur og oppvekst	40
Helse og omsorg	43

Eksterne rammebetingelser

Føringer og pålegg fra staten

Nasjonal og internasjonal økonomi er nå i en positiv utvikling med økt aktivitet, og preges blant annet av redusert arbeidsledighet, økt lønns- og prisvekst, og økende renter. De økonomiske rammene fra staten for kommende år forventes å bli stramme. For Bamble kommune vil den økonomiske utviklingen, og endrede statlige pålegg, legge føringer for handlingsrommet fremover.

Utvikling i internasjonal og norsk økonomi

Internasjonal økonomi er inne i en positiv utvikling, men et mindre stabilt politisk klima i Europa, amerikansk sanksjonspolitikk, og fare for handelskrig, kan medføre en negativ utvikling fremover. Norske kroner har styrket seg siden årsskiftet, og det forventes at den vil fortsette å styrke seg noe i årene som kommer. En sterkere krone reduserer den økonomiske veksten for konkurranseutsatte virksomheter i Norge.

Finanspolitikken forventes å få betydelig mindre handlingsrom. Veksten i offentlig sektor forventes å bli lavere enn veksten i økonomien forøvrig, og som følge av aldringen i befolkningen vil utgifter til pensjoner øke.

Styringsrenten fra Norges Bank har vært på rekordlave 0,5 prosent siden mars 2016, men det forventes at den settes opp denne høsten. I takt med konjunkturoppgangen forventes styringsrenten gradvis hevet, men ikke mer enn at pengemarkedsrenten øker med i overkant av ett prosentpoeng de neste tre årene. Realrenten vil dermed fortsatt være på historisk lave nivåer.

Høye energipriser og avgiftsøkning medfører økning i konsumprisindeksen, som forventes å bli 2,5 prosent

i år. I 2019 anslås veksten til 1,7 prosent, og deretter økende til 2,0 prosent i 2021, som er på linje med inflasjonsmålet. Reallønnsveksten forventes å ta seg opp fra om lag 0,5 prosent i 2018 til rundt 2 prosent i 2021. Boligprisene forventes å øke moderat fremover som følge av økte inntekter for husholdningene og et fortsatt lavt rentenivå. Prisveksten vil dempes noe av mange boliger i markedet, lavere befolkningsvekst og økte renter.

Det er nedgang i ledigheten for store deler av landet, og årsgjennomsnittet forventes å bli 3,9 prosent ledighet i 2018 for deretter å reduseres gradvis til 3,7 prosent i 2021.

Kommuneproposisjonen

I kommuneproposisjonen 2019 signaliserer regjeringen en vekst i frie inntekter i 2019 på mellom 2,6 og 3,2 mrd. kroner. Innenfor dette forventes det at 300 mill. kroner skal benyttes til å finansiere opptrappingsplanen for rusfeltet, samt habilitering og rehabilitering. I tillegg kommer økte kostnader knyttet til endringer i befolkningens størrelse og sammensetning (demografikostnader) og reell vekst i pensjonsutgiftene. Reelt sett er handlingsrommet mellom 0,25 og 0,85 mrd. kroner.

Regjeringen vil legge til rette for et levende lokalsamfunn i hele landet gjennom å spre makt og bygge samfunnet nedenfra. Økonomisk og juridisk rammestyring skal fortsatt være hovedprinsippet for statens styring av kommunesektoren.

Områdegjennomgangen av øremerkede tilskudd til kommunesektoren resulterer i en reduksjon av antallet tilskuddsordninger og bedre etterlevelse av retningslinjene for bruk av øremerkede tilskudd. Det må kunne forventes at ny kommunelov, som legger

til rette for fortsatt juridisk rammestyring, følges opp i de enkelte særlover og forskrifter.

I prinsippet mener regjeringen at «bemanningsnormer også kan ha uheldige effekter ved at arbeidskraft låses til én sektor». I praksis er Stortinget likevel i ferd med å innføre slike normer både innenfor barnehage- og grunnskolesektoren. KS anser dette som alvorlig da det binder opp ressurser i en tid der flere eldre vil legge press på stramme inntektsrammer. Det reduserer muligheten for effektivisering basert på lokal kunnskap og preferanser. Regjeringen varsler ikke mer penger til finansiering av den nye bemanningsnormen i

barnehagene som nå trer i kraft. KS har tidligere dokumentert at reformen er underfinansiert med i underkant av 1 mrd. kroner fra 2021.

Videre innføres det en kommunal betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter fra rus og psykisk helse på samme måte som i somatikken. KS anser innføringen av kommunal betalingsplikt som et unødvendig og byråkratisk virkemiddel. Rammen for investeringstilskuddet til heldøgns omsorgsplasser er utvidet i Revidert Nasjonalbudsjett 2018. KS mener at ordningen må få større fleksibilitet, og at trygghetsboliger og andre boliger uten heldøgns omsorg også bør inkluderes i ordningen.

Interne rammebetingelser

Plangrunnlaget

Kommunens planarbeid skal ligge til grunn for prinsipielle veivalg, både på overordnet nivå og for de enkelte tjenesteområdene. Kommuneplanens samfunnsdel er det sentrale dokumentet som den kommunale planleggingen bygger på, og som også legger føringer og er retningsgivende for de kommunale styringsdokumentene.

Kommunens styringsdokumenter

Gjennom året rapporteres det til kommunestyret, og de ulike styringsdokumentene har ulike funksjoner. I årsmeldingen gis det tilbakemelding til kommunestyret på om kommunen har nådd de målene som er satt, og det rapporteres både på økonomiske-, tjeneste- og samfunns mål. Utfordringsnotatet redegjør for utfordringer og utviklingstrekk som kommunen må håndtere fremover, og hvordan disse problemstillingene kan eller bør møtes. I budsjett og handlingsprogram prioriteres de økonomiske ressursene med bakgrunn i de føringene og utviklingstrekkene som presenteres i utfordringsnotatet. I tillegg rapporteres det gjennom året både på økonomisk status og status på kommunens overordnede målsettinger i driftsrapportene.

Utfordringsnotat og handlingsprogram

Utfordringsnotatet er det første trinnet i behandlingen av budsjett og handlingsprogram for kommende fire år, og i årets utfordringsnotat er det gjort enkelte endringer. Rådmannen har gått bort fra de 10 overordnede kommunemålene, og over til tre enhetsovergripende fokusområder; Bamble kommune som samfunnsutvikler, Bamble kommune som tjenesteyter og Bamble kommune som organisasjon. Denne endringen er gjort for å i større

grad få til gode koblinger mellom de ulike nivåene i kommunens målhierarki, og på denne måten også en rød tråd mellom kommunens mål og det overordnede strategiske fundamentet. I tillegg er fokusområdene mindre konkrete enn de 10 overordnede kommunemålene, og åpner derfor for økt handlefrihet for enhetene i arbeidet med å definere egne mål. I fokusområdene beskrives kommunens hovedutfordringer og utviklingstrekk de neste fire årene. I tillegg presenteres kommunens satsninger for å møte de endringene som beskrives.

Til forskjell fra tidligere år, er også enhetene og staben løftet inn i rådmannens del av utfordringsnotatet. Enhetene og staben presenterer sine overordnede utfordringer og utviklingstrekk, samt sine overordnede mål og prioriterte satsninger. De detaljerte beskrivelsene av virksomhetene legges i år først frem i behandlingen av budsjett 2019 og handlingsprogram 2019 – 2022.

Handlingsprogrammet har som formål å realisere målsettingene i kommunens planer, planlegge gjennomføringen av nye tiltak, samt føre kontroll med kommunens ressurstilgang og ressursbruk. Kommunens økonomiske rammer er avgjørende for når de prioriterte tiltakene kan realiseres. Budsjett og handlingsprogram skal vedtas av kommunestyret innen 31. desember hvert år.

Planstrategien

Kommunens planstrategi ble behandlet av kommunestyret den 15.09.2016, K-sak 96/16, og er grunnlaget for å fastsette hvilket planarbeid som skal prioriteres for å legge til rette for kommunens utvikling.

Planstrategien tar opp temaer som er viktige å ha fokus på for å få til en positiv utvikling i kommunen. Planstrategien inneholder også en oversikt over nye planer som skal igangsettes i perioden, samt en komplett oversikt over gjeldende planer og planer som er under arbeid eller revidering. Den komplette planoversikten blir ajourført og lagt frem for kommunestyret årlig, og ble sist behandlet av kommunestyret 03.05.2018, K-sak 35/18.

Kommuneplanen

Kommuneplanens samfunnsdel er en langsiktig plan med bred samfunnsmessig tilnærming som er gjeldende for hele den kommunale virksomheten. Kommuneplanens samfunnsdel skal være grunnlag for kommunens øvrige planer, og er førende og retningsgivende for kommende års budsjetter og handlingsprogram. Kommuneplanens arealdel viser

sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk i kommunen.

Behovet for revisjon av kommuneplanens samfunnsdel vurderes hvert 4. år i forbindelse med behandlingen av kommunens planstrategi, og ble sist behandlet av kommunestyret 31.10.2013, K-sak 61/13. Både kommunens samfunns- og arealdel skal revideres i kommende handlingsplanperiode, og det må settes av ressurser til dette allerede i 2019.

Gjeldende handlingsprogram 2018 – 2021

Kommunestyret behandlet budsjett 2018 og handlingsprogram 2018 – 2021 den 14.12.2017, K-sak 104/17. Det gjeldende handlingsprogrammet gir økonomiske rammer og prioriterte tiltak for perioden, som vil bli lagt til grunn for det videre arbeidet med budsjett 2019 og handlingsprogram 2019 – 2022.

Befolkningsutvikling og demografiske forutsetninger

Bamble kommune har hatt et stabilt folketall på rett i overkant av 14.000 innbyggere de siste 10 årene. Det har imidlertid vært en betydelig endring i alderssammensetningen, med flere eldre og færre yngre innbyggere. I 2008 hadde kommunen 1948 barn i grunnskolealder. Dette er redusert til 1684 i 2018. I aldersgruppa 67-79 år var det 1137 personer i 2008, og i 2018 er antallet økt til 1936.

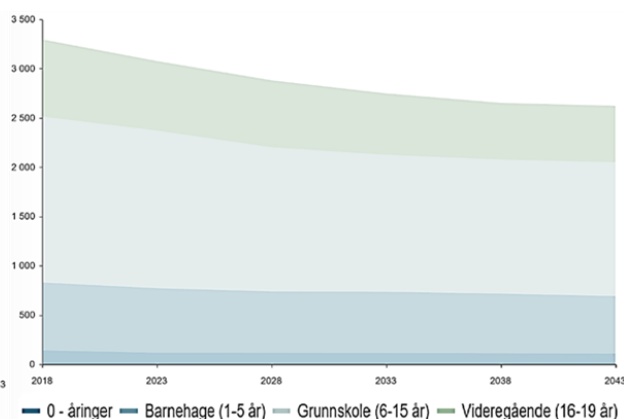
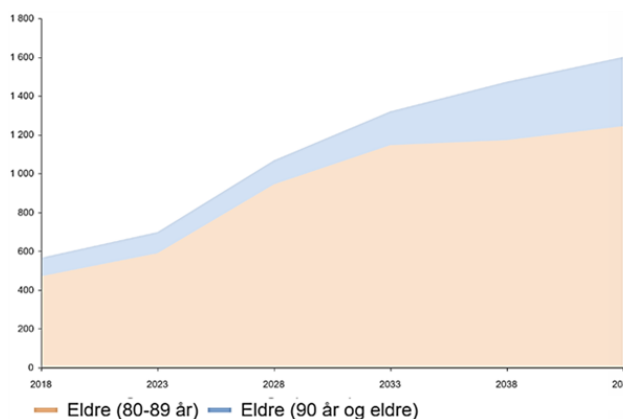
Utvikling i folketallet

Statistisk sentralbyrå har siden 1950-tallet laget befolkningsframskrivninger, som grunnlag for planlegging og debatt rundt befolkningsspørsmålet i Norge. Befolkningsframskrivninger er beregninger av hvordan befolkningen i Norge utvikler seg fremover, gitt ulike forutsetninger om fruktbarhet, dødelighet, flytting, innvandring og utvandring.

Bamble kommunes befolkning preges av den store tilflyttingen på 70- og 80-tallet i forbindelse med etableringen av den petrokjemiske industrien. Selv om kommunen har hatt en stabil befolkning de siste årene, viser SSBs nye befolkningsframskriving en nedgang i antall innbyggere fra 14.183 i 2018 til 13.497 i 2043. Dette er en reduksjon på nesten 5 %.

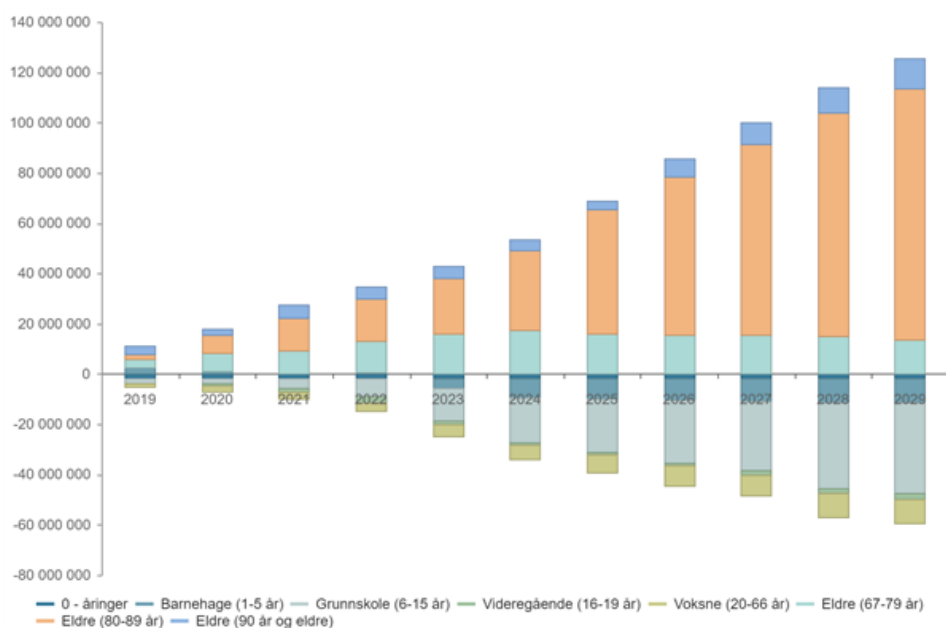
Demografi

De nye befolkningsprognosene viser også en betydelig endring i Bamble kommunes fremtidige befolkning. Bare i løpet av de 10 neste årene vil andelen av kommunens befolkning over 80 år fordobles, og ser vi frem 25 år vil vi ha tre ganger så mange innbyggere over 80 år. På samme tid ser vi at barn og unge under 20 år reduseres fra 3295 i 2018, til 2621 i 2043.

Endringer i befolkningens størrelse og alderssammensetning påvirker kommunenes utgifter til bl.a. barnehage, skole og eldreomsorg. Det tekniske beregningsutvalget for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) gjennomfører jevnlig beregninger av merkostnadene for kommunene av demografiske endringer. De anslåtte merutgiftene er et uttrykk for hva det vil koste kommunesektoren å opprettholde tjenestetilbudet på dagens nivå. Beregningene tar utgangspunkt i dagens utgiftsnivå og hvordan disse utgiftene fordeles seg på ulike aldersgrupper.

For Bamble kommune vil de store endringene i befolkningssammensetningen ha stor betydning for kommunens samlede inntekter og utgifter. Selv om vi ser en reduksjon i kostnader knyttet til barn og unge (0-19 år) de neste 10 årene på til sammen 49,7 mill. kroner, vil kommunen få økte utgifter knyttet til eldre (over 67 år) på 125,5 mill. kroner i samme periode. Til sammen vil endringer i befolkningssammensetningen i Bamble kommune føre til en økning i demografiutgifter på 66 mill. kroner de neste 10 årene.

Utfordringer og utviklingstrekk for kommunen

Det publiseres en rekke statistikker om samfunnsmessige forhold og kommunen som organisasjon. Noen av de mest sentrale kildene til informasjon om kommunen er:

[SSBs Kommunefakta](#) fremviser nøkkeltall for blant annet bolig, arbeid og utdanning, kultur, helse og kommuneøkonomi.

[Kommunebarometeret](#) publiseres av Kommunal Rapport, og rangerer kommunene etter 152 nøkkeltall, på tvers av 12 ulike sektorer. Barometeret viser hvordan Bamble kommune leverer tjenester sammenlignet med landets øvrige kommuner.

[Folkehelseprofilen](#) viser hvilke sosiale og helsemessige utfordringer befolkningen i Bamble kommune står ovenfor.

Kommunens årsmelding for 2017 inneholder en omfattende [Kostra-analyse](#).

[NHOs Kommune-NM](#) rangerer kommunene etter attraktivitet og lokal vekstkraft, basert på forhold ved næringsliv, arbeidsmarked, demografi, kompetanse og kommunal økonomi.

[Regjeringens Kommunedata](#) gir informasjon om frie inntekter, produksjon og effektivitet i den enkelte kommune. Her finner du også informasjon om befolkningsutviklingen i kommunene og om framtidig tjeneste- og arbeidskraftbehov.

Fokusområder med utfordringer og prioriterte satsninger

I årets utfordringsnotat er de ti overordnede kommunemålene erstattet med tre fokusområder. Med kommunens rammebetingelser som bakteppe, beskriver fokusområdene kommunens hovedutfordringer og utviklingstrekk i kommende handlingsplanperiode. Fokusområdene tydeliggjør i tillegg kommunens prioriterte satsninger for å møte endringene som beskrives.

Bamble kommune som samfunnsutvikler

Lokal samfunnsutvikling handler om å utvikle kommunen som et sted å bo, og legge til rette for arbeidsliv og fritid. I arbeidet med samfunnsutvikling retter kommunen fokuset mot den samlede utviklingen av lokalsamfunnet, og våre innbyggers kollektive behov. Det handler om å legge til rette for et lokalt næringsliv som kan utvikle og sikre arbeidsplasser for kommunens innbyggere, samt tilrettelegge for at kommunen til enhver tid er et godt sted å bo og leve. Bamble kommune arbeider kontinuerlig for at kommunen skal fremstå som en attraktiv kommune for næringsliv og innbyggere, både de som allerede er etablert i kommunen og de som planlegger etablering eller bosetting.

Utfordringer og utviklingstrekk

Samfunnsutvikling gjennom arbeidet med kommuneplanen

Kommuneplanen er kommunens overordnede styringsdokument, og tydeliggjør mål og retningsvalg for kommunens utvikling. I kommuneplanens samfunnsdel skal kommunen vektlegge viktige utfordringer knyttet til samfunnsutviklingen og synliggjøre kommunens strategiske valg. Kommuneplanens arealdel skal vise sammenheng mellom fremtidig samfunnsutvikling og arealbruk, og angir hovedtrekkene i kommunens arealdisponering. Kommuneplanen er et strategisk dokument for å sikre helhetlig planlegging. En godt utarbeidet kommuneplan med bred deltagelse, vil være med å skape en felles forståelse for hvilke utfordringer og utviklingstrekk kommunen står ovenfor i årene som kommer. Gjeldende kommuneplan skal revideres etter kommunevalget i 2019, og vil legge føringer for kommunens videre planlegging i handlingsplanperioden.

Grasmyrutbyggingen

I 2017 vedtok Telemark fylkeskommune og Bamble kommune å satse på Grasmyr som et skole- og oppvekstområde. Utbyggingen vil sikre kommunens barn og ungdom et godt og likeverdig skoletilbud for ungdoms- og videregående skole, og vil bli et kraftsenter for kunnskap og oppvekst. Bamble kommune er opptatt av å legge til rette for et godt idretts- og kulturliv. Det skal derfor bygges nye idrettsanlegg på området, og det nye skolebygget skal også ivareta kulturskolens behov. Lokalene til dagens ungdomsskole skal bygges om og romme Frisk Bris, Talenthuset for ungdom, flyktningetjenesten og voksenopplæringen. Samlet vil det bli investert opp mot en milliard kroner på Grasmyr i årene som kommer. Dette er et stort og ressurskrevende prosjekt, og mange av kommunens tjenester vil få bedre arbeidsvilkår og muligheter for god tjenesteutvikling. Utbyggingen vil ha fokus i kommende handlingsplanperiode.

Befolkningsutvikling og attraktivitet

Bamble kommune har over lang tid hatt en tilnærmet konstant befolkning, og i likhet med mange andre kommuner opplever også vi en endring i befolknings sammensetningen. Befolkningsframskrivingene fra Statistisk sentralbyrå viser en nedgang i folketallet frem mot 2040, samt en økning i antall eldre, og en reduksjon i antallet barn og unge. Kommunen har imidlertid hatt en stabil tilflytting av flyktninger og personer med en annen nasjonalitet som har vært viktig for å opprettholde kommunens befolkningstall. For å møte den demografiske utviklingen er det viktig at kommunen legger til rette for å tiltrekke seg barnefamilier og yngre innbyggere. Bamble kommune må styrke og markedsføre kommunens sentrale beliggenhet, og satsing på barn og unge for

å tiltrekke seg nye innbyggere, ny arbeidskraft og nye næringsetableringer. Tilknytningen til, og samarbeidet med, nærliggende kommuner må også vektlegges, da Grenlandsregionen må ses på som ett bo- og arbeidsmarked.

Kommunens attraktivitet er viktig i denne sammenheng, og innbyggerne skal være stolte av kommunen og hjemstedet sitt. Estetikk, kultur, fritidsaktiviteter og handelsmuligheter er sammen med gode tjenester med på å skape en attraktiv kommune. Bamble kommune har i flere år hatt en satsning på attraktivitet og boniljø, og vil fortsette dette arbeidet også i neste handlingsplanperiode.

Kommunen har i dag en boligmasse som hovedsakelig består av eneboliger. Med en aldrende befolkning vil etterspørselen etter leiligheter og mindre boliger med universell utforming øke. Flere leilighetsprosjekter er på trappene og vil kunne dekke noe av dette behovet. I handlingsplanperioden vil kommunen ha fokus på å ferdigstille og tilpasse nye boområder til de utfordringene vi står ovenfor. Vi vil også fokusere på å utvikle sammensatte boområder som legger til rette for naturlig integrering og gode boforhold for alle, for å unngå sosiale skiller. Mulighetene for å bygge sin egen bolig i en region med et stort arbeidsmarked, korte avstander, og til dels mangel på ledige tomtearealer, vil kunne gjøre det spennende å flytte til Bamble, og være med på å øke kommunens attraktivitet.

Bamble kommune har store nærings- og handelsarealer som er, eller er i ferd med å bli, ferdig regulert og opparbeidet. En lang kystlinje med gode havner og utbyggingen av ny E18 er muligheter som må utnyttes og videreutvikles. Gjennom samarbeid med andre regionale og lokale aktører og etablerte samarbeid i Grenland, må det tilrettelegges for ny næring og nye arbeidsplasser. Kommunen vil i handlingsplanperioden legge til rette for gode planprosesser og effektiv saksbehandling for å være en attraktiv kommune for nye næringsetableringer.

Kultur, frivillighet og fritidsaktiviteter

Kultur, frivillighet og fritidsaktiviteter er av stor betydning for kommunens attraktivitet og bomiljø. Kultur, idrett og fysisk aktivitet har stor egenverdi for den enkelte innbygger, og frivillig sektor fyller viktige roller både for samfunnet og for enkeltpersoner. Arbeidet som legges ned av frivillige lag og foreninger er viktig for ivaretagelsen av et godt kultur og fritidstilbud, som igjen bidrar til god folkehelse og lokal samfunnsutvikling. Gjennom å

etablere sosiale møteplasser øker kontakten mellom mennesker i nærmiljøet. Ved deltakelse i det sosiale og kulturelle livet vil kommunens innbyggere oppnå større trygghet, bedret livskvalitet og redusert sykkelighet. Bamble kommune skal fortsette å legge til rette for et aktivt kulturliv og et bredt frivillig engasjement. Med utbyggingen av nye idrettsanlegg og lokaler for kulturskolen på Grasmøy, får kommunen et godt tilrettelagt og spennende tilbud for kultur, idrett og fysisk aktivitet.

Kommunen har over flere år hatt en satsning innenfor kystkultur og videre utvikling av Langesund som musikk- og festivalby. Arbeidet er både en kultur- og næringsatsning, og skal bidra til gode kulturtilbud, men også identitetsbygging, næringsutvikling og utvikling av kommunen som et godt sted å bo. Satsningen må ses i sammenheng med flere andre tiltak for å styrke kommunens attraktivitet.

Turisme

Turisme og reiseliv er viktig for distriktsnæringen, og utviklingen av et bærekraftig reiseliv vil kunne være med på å opprettholde og videreutvikle lokalsamfunnet. Turisme og reiselivsnæringen sysselsetter mange av kommunens innbyggere. I Bamble kommune har vi 2 500 hytter, og flere store campingplasser. I tillegg har vi gode rekreasjonsmuligheter med kyststien som går gjennom kommunen, samt et godt kulturtilbud. Det er et stort potensiale for økt turistbasert næring, og reiseliv og turisme kan være en viktig vekstnæring for kommunen fremover. Det ble i 2017 gjennomført et prosjekt for å vurdere kommunen som turistdestinasjon, hvor det ble pekt på utfordringer knyttet til manglende koordinering og samarbeid mellom de ulike aktørene i reiselivsnæringen. For å få til en helhetlig turistsatsning i kommunen vil et godt samarbeid mellom kommunen og turist- og reiselivsnæringen være avgjørende.

Miljø og klima

Klimaendringer er en av vår tids store trusler, og det er stort engasjement rundt klima og miljøspørsmål både globalt, nasjonalt og lokalt. Klima er særskilt nevnt i plan og bygningsloven, og kommunen er således forpliktet til å ta klimahensyn i sin planlegging. Det blir viktig fremover å legge til rette for økt verdiskapning og næringsutvikling, og innovasjon og vekst i nye og grønne næringer. I dette arbeidet har kommunene en sentral rolle som utviklingsaktør og planmyndighet. Plastforurensning i havet, flytting av sandstrender og

trafikkforurensning er eksempler på miljøutfordringer som berører kommunens innbyggere. Bamble kommune vil i handlingsplanperioden fortsette å være bidragsytere til arbeidet med å møte både nasjonale og lokale miljøutfordringer.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Kommunen må være forberedt på å håndtere uønskede hendelser. Gjennom lovverket er kommunen pålagt å utarbeide en helhetlig risiko og sårbarhetsanalyse som skal legges til grunn for kommunens arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap. Gode og trygge lokalsamfunn og oppvekstmiljø er viktig for våre innbyggere, og kommunen er forberedt til å håndtere uønskede hendelser og trusler som samfunnet kan bli utsatt for. Samfunns- og risikoendringer medfører nye beredskapsutfordringer som stiller strengere krav til samarbeid, samordning og ressursutnyttelse. Samfunnssikkerhet og beredskap er et felles samfunnsansvar mellom ulike forvaltningsorganer og -nivåer, og kommunen utgjør grunnberedskapen i lokalsamfunnet. Vi jobber systematisk og helhetlig med samfunnssikkerhetsarbeid på tvers av kommunens sektorer og skal være godt rustet for å håndtere ekstreme situasjoner. Bamble kommune har fokus på å skape trygge og robuste lokalmiljøer.

Infrastruktur og trafiksikkerhet

Infrastruktur er den underliggende strukturen som trengs for å få samfunnet til å fungere effektivt. Dette innebærer blant annet veier og gater, havner, telekommunikasjon, bygg, vann- og avløpsnett. God infrastruktur er viktig både for bosetting og næringsliv, og den digitale utviklingen

fordrer også at kommunen har fokus på utbygging og forbedring av den digitale infrastrukturen. I forbindelse med utbyggingen av ny E18 skjer det store endringer i kommunen. Dette vil gi kommunen god kommunikasjon både mot Oslo og Sørlandet. Ikke siden de store veiutbyggingene på 1960-tallet har det vært et infrastrukturprosjekt i kommunen med så store virkninger. Utbyggingen vil gi kommunen bedre trafikkavvikling, og nye muligheter for handels- og næringsetablering.

Bamble kommune er opptatt av trafiksikkerhet, og har inngått en avtale med Trygg Trafikk for å bli godkjent som Trafiksikker kommune. Godkjenningen vil være et kvalitetsstempel for godt, målbevisst og helhetlig arbeid med trafiksikkerhet, og arbeidet vil få fokus i handlingsplanperioden.

Vi har et stort vannreservoar, og gode og moderne vannbehandlingsanlegg. Stor sesongvariasjon og et voksende ledningsnett, med flere nye abonnenter, gjør likevel at kommunen vil få utfordringer knyttet til bassengkapasitet og sanering av ledningsnettet fremover.

Dagens samfunn blir i økende grad digitalisert, og flere av kommunens tjenester finnes nå på nett. Bamble kommune har jobbet målrettet med digitalisering av tjenester og arbeidsprosesser for å kunne levere bedre og mer effektive tjenester. Arbeidet med forenkling og effektivisering av tjenester vil ha fokus også i kommende handlingsplanperiode. Utviklingen av den digitale infrastrukturen vil således være viktig fremover for å sikre at kommunens innbyggere kan utnytte de digitale tjenestene på en god og hensiktsmessig måte.

Prioriterte satsningsområder i perioden 2019 – 2022

- **Bamble kommune skal utvikle boområder og boliger som er tilpasset fremtidig behov.**
Grasmyr og Bunesåsen skal bygges ut som gode og attraktive bomiljø for unge, barnefamilier og eldre.
- **Bamble kommune skal legge til rette for næringsutvikling.**
Det skal legges til rette for næringsutvikling gjennom gode planprosesser. Gassveien (RV353) må fullfinansieres for å kunne påbegynne bygging straks etter vedtatt reguleringsplan. Det skal støttes opp om arbeidet med markedsføring og utvikling av Rugtvedt, Langrønningen og Frier Vest som attraktive handels- og næringsområder. Arbeidet med turisme skal koordinere og samordnes i samarbeid med nabokommuner, Visit Telemark og andre offentlige og private aktører.
- **Bamble kommune skal legge til rette for et aktivt kulturliv og et bredt frivillig engasjement.**
Det legges til rette for et spennende tilbud for kultur, idrett og fysisk aktivitet gjennom utbyggingen på Grasmyr.

Bamble kommune som tjenesteyter

Som tjenesteyter skal Bamble kommune legge til rette for et tjenestetilbud som tilfredsstiller innbyggernes behov. Tjenestene skal være forsvarlige i henhold til lover og forskrifter, og løses innenfor kommunens vedtatte økonomiske handlingsrom. Bamble kommune arbeider til enhver tid med å løse oppgavene til det beste for innbyggerne, og har fokus på tilgjengelighet og brukermedvirkning. Vi arbeider kontinuerlig for å utvikle gode tjenester med høy kvalitet.

Utfordringer og utviklingstrekk

Endring og utvikling av kommunens tjenester

Kommunen må tilpasse seg endringene i demografien og befolkningssammensetningen, og dette får konsekvenser for kommunens planlegging og prioriteringer fremover. Omprioritering av ressurser, strukturelle endringer, innovativ oppgaveløsning ved bruk av ny teknologi, og digitalisering av tjenester er strategier for å imøtekomme disse utfordringene.

I tillegg til endringer i befolkningssammensetningen, møter kommunen også nye brukerbehov og økende forventninger fra innbyggerne. Økt velstand og utdanning fører til høyere forventninger til kvaliteten på tjenestene, og en mer kritisk holdning til samhandlingen mellom innbygger og kommune. Det samme gjør innføringen av ulike former for valgfrihet og rettighetslovgivning, i tillegg til rettsliggjøring av forskjellige velferdsgoder.

Statlige krav til kommunale tjenester medfører også utfordringer både ressursmessig og økonomisk for hele kommunens organisasjon. Reformer, lovendringer, nye oppgaver, og endringer i tilskudd og økonomiske rammevilkår får konsekvenser for de

kommunale tjenestene. For å imøtekomme både statlige krav og høyere forventninger til tjenestene, må kommunen fremover jobbe aktivt med kompetanseheving og strategisk rekruttering. I tillegg må det tas i bruk ny teknologi og legges til rette for selvbetjeningsløsninger for å opprettholde tjenestekvaliteten.

Som et ledd i arbeidet med å møte de utfordringene kommunen står overfor er det blant annet utarbeidet en helhetlig plan for helse- og omsorgstjenestene. Planen vil være viktig for kommunens helhetlige planlegging og fremtidige prioriteringer. Forebygging, helsefremmende arbeid, rehabilitering, velferdsteknologi og digitalisering av tjenester er nasjonale satsningsområder som også Bamble kommune vil ha fokus på i handlingsplanperioden. Forebygging og/eller utsettelse av helseproblemer vil være av avgjørende betydning for å dempe behovet for vekst i helse- og omsorgstjenestene.

Befolkningsprognosene viser en reduksjon i antallet barn og unge i kommunen. Satsningen på en felles ungdomsskole på Grasmyr er et ledd i kommunens arbeid for å møte denne utviklingen. Grasmyrutbyggingen vil bidra til å sikre at kvaliteten i opplæringen opprettholdes, og at alle elevene får et likeverdig opplæringstilbud. De demografiske endringene medfører også utfordringer med å tilpasse barnehage tilbudet til et varierende antall barn i barnehagealder. For å imøtegå utfordringene som en reduksjon i antallet barn og unge medfører, er det utarbeidet en strategiplan for skole og barnehage (vedtatt av kommunestyret i 2017). Planen skal være en felles plattform for videre utvikling av disse tjenestene.

Den digitale utviklingen i samfunnet fordrer også en digital satsning i skole- og barnehagesektoren, og det er igangsatt et prosjekt for IKT-løft i skole og barnehage. Målet er at alle skal få likeverdig digital opplæring og økt læringsutbytte ved god bruk av digitale verktøy. Dette er en viktig satsning i å forberede elevene til fremtidens arbeidsliv, og vil fortsette å ha fokus fremover.

Kommunen står ovenfor mange utfordringer som tvinger frem endringer og utvikling av tjenestene. Det er imidlertid viktig at disse utfordringene ikke kun bunner ut i nye prosjekter og satsninger, men at kommunen også sikrer fremdrift og ferdigstillelse av pågående eller planlagte prosjekter. Utbygging av Nustadbakken og Nustadjordet, samt Grasmyrutbyggingen er prosjekter kommunen vil ha fokus på i handlingsplanperioden.

Tjenestekvalitet

Bamble kommune har i dag et godt tjenestetilbud, og vi leverer gode tjenester til våre innbyggere. Endringer i befolkningssammensetningen, forventninger og krav fra kommunens innbyggere, og statlige krav og føringer, vil imidlertid stille nye krav til kommunens prioriteringer, og nivået på tjenestene fremover. For å utvikle gode tjenester for innbyggerne må det også etableres gode samarbeidsformer på tvers av fagområdene.

Både ledere og medarbeidere i Bamble kommune er opptatt av god service til innbyggerne. I møte med kommunen skal innbyggerne bli møtt med respekt, og de skal oppleve å få den hjelpen de har rett på. Kommunens økende tilgjengelighet i form av digitale tjenester, samt ryddig og forutsigbar saksbehandling, er ledd i kommunens arbeid med god servicekultur. Samtidig er dialogen som skjer mellom innbyggerne og kommunen viktig for at kommunen skal kunne yte den servicen og kvaliteten som innbyggerne ønsker og forventer. Bamble kommune vil fortsette arbeidet med kvalitet, service og brukervedvirkning for å opprettholde tjenestekvaliteten også i kommende handlingsplanperiode.

Levekår

Innbyggernes fremtidige behov for kommunale tjenester kan avhenge av en rekke innsatsfaktorer som starter allerede tidlig i livet. Det er viktig med god oppfølging i barnehage og skole, hindre frafall fra videregående skole, og ha fokus på forebyggende og helsefremmende arbeid. Gode levekår er viktig for den enkelte for å føle seg som en positiv bidragsyter i samfunnet. For kommunen er det

viktig å legge til rette for gode levekår, da dette kan bidra til å få flere ut i arbeid, samt øke kommunens attraktivitet.

Økende sosial ulikhet er et av vår tids store velferdsproblemer, og Bamble kommune har mange innbyggere under 30 år som står utenfor arbeidslivet. Det å delta i arbeidslivet er viktig både for økonomisk selvstendighet og sosial integrering i samfunnet, og manglende deltakelse er en viktig årsak til økt sosial ulikhet. Arbeid og deltakelse i arbeidslivet er en av grunnpilarene i kommunens velferdsarbeid, og ungdom og flyktninger er prioriterte grupper. Kommunen vil i handlingsplanperioden fortsette å bidra til et arbeidsliv som gir økt deltagelse.

Økende barnefattigdom er en alvorlig følge av økende sosial ulikhet, og antallet barn som lever i familier med vedvarende lav inntekt har økt. Bamble kommune vil fortsette å ha fokus på trygge oppvekstmiljø som gir barn og unge like muligheter til utdanning, en aktiv fritid og sosialt fellesskap. Kommunen skal gi tidlig hjelp til barn og familier som trenger bistand.

Bamble kommune har utfordringer knyttet til flere levekårsfaktorer som lavt utdanningsnivå, lav sysselsetting, barnefattigdom, mange unge uføre, og en aldrende befolkning. Kommunen arbeider aktivt for å redusere forskjeller i helsevaner, og for å forhindre videreføring av sosial ulikhet fra en generasjon til den neste. Vi vil fortsette å ha fokus på forebyggende og helsefremmende arbeid fra tidlig alder og gjennom hele livsløpet. I handlingsplanperioden vil kommunen legge til rette for mestring av eget liv. Vi skal ha fokus på samskapning og brukervedvirkning gjennom et godt samarbeid mellom ulike aktører i lokalsamfunnet, og dette er omhandlet i kommunens nye frivillighetsplan.

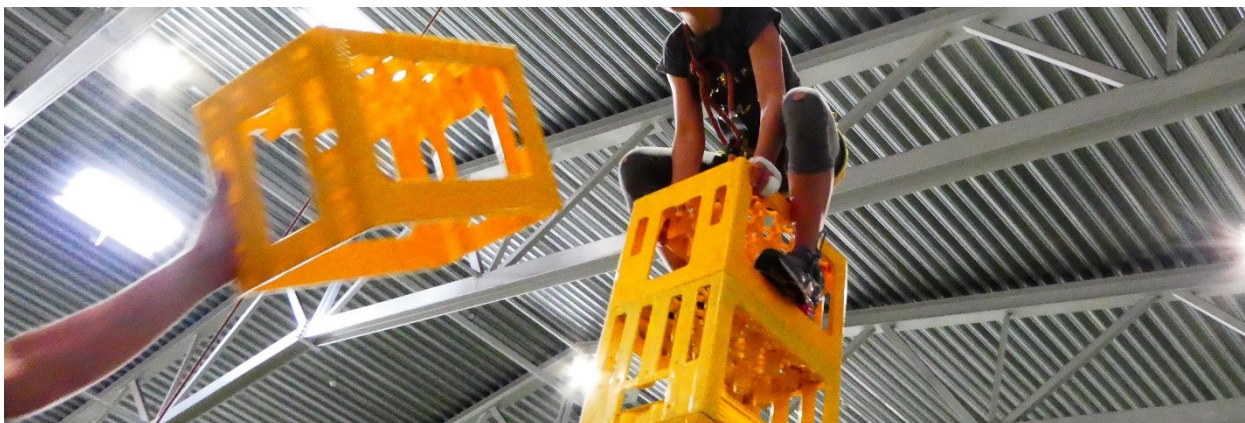
Grasmyrutbyggingen

Grasmyrutbyggingen vil gi kommunen en unik mulighet til å videreutvikle gode tjenester knyttet til utdanning, kultur, folkehelse, integrering og arbeidsrettet rehabilitering. I Grasmyrområdet vil det bli et bredt fagmiljø som vil gi muligheter for økt tverrfaglig samarbeid for å møte utfordringer innenfor oppvekst, utdanning og velferd. I tillegg vil nye kulturlokaler og idrettsanlegg legge til rette for økt aktivitet og nye tilbud innenfor idrett, folkehelse og kultur, og bidra til å utvikle nye fritidstilbud for barn og unge.

Prioriterte satsningsområder i perioden 2019 – 2022

- **Bamble kommune skal utvikle Grasmyr som senter for utdanning, kultur og folkehelse.**
Prosjektet «Framtidens ungdomsskole» skal gjennomføres innenfor gitte kostnads- og tidsramme. I tillegg skal det bygges opp en relevant organisasjon for å nå de målene som er satt.
- **Bamble kommune skal ha tjenester av høy kvalitet som imøtekommer samfunnets krav og behov.**
Kommunen må forberede tjenestene på eldrebølgen, basert på analyser og muligheter for å imøtekomme behovet på en god og effektiv måte.
- **Bamble kommune skal arbeide for gode levekår for alle, og tilrettelegge for mestring av eget liv.**
Prosjektene Nustadbakken og Nustadjordet skal gjennomføres innenfor gitte kostnads- og tidsramme. I tillegg skal det bygges opp en relevant organisasjon for å nå de målene som er satt.

Bamble kommune som organisasjon

Bamble kommune som organisasjon må utvikle seg i takt med endringer i samfunnet og tilpasse seg skiftende rammebetingelser og forutsetninger for å kunne levere gode tjenester, og å legge til rette for videre utvikling av lokalsamfunnet. En forutsetning for at kommunen skal kunne møte de krav og utfordringer som til enhver tid stilles, både fra sentrale myndigheter og innbyggere, er at kommunens organisasjon er velfungerende og har evne til fornying og problemløsning. Bamble kommune arbeider kontinuerlig for en effektiv og hensiktsmessig organisering som kan legge til rette for innovativ oppgaveløsning

Utfordringer og utviklingstrekk

Helsefremmende og inkluderende arbeidsplass

Avtalen om et inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen) skal legge til rette for et mer inkluderende arbeidsliv til beste for den enkelte arbeidstaker, arbeidsplass og for samfunnet. Bamble kommune har vært en IA-bedrift siden 2002. Målsettingene med IA-arbeidet er å forebygge og redusere sykefraværet, styrke jobbnærværet og bedre arbeidsmiljøet, samt hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet. IA-avtalen utløper 31.12.2018, og det er pr. i dag ikke avklart om avtalen videreføres mellom partene i arbeidslivet. Det vil likevel være viktig for Bamble kommune å fortsette arbeidet for å nå målsettingene i IA-avtalen. Høyt sykefravær er en stor utfordring som påvirker kontinuitet og kvalitet på tjenestene, og som også kan føre til arbeidsmiljømessige utfordringer. Det å arbeide forebyggende med jobbnærvær og medarbeiderskap vil fortsatt være viktig. I de siste årene har sykefraværet variert fra 11,1% til 7,5%. Resultatet for 2017 var 7,8%. I kommende handlingsplanperiode vil det arbeides for å holde sykefraværet stabilt eller lavere enn 7,5%.

Samarbeid og medbestemmelse

Godt samarbeid mellom arbeidsgiver, ansatte og deres organisasjoner er en forutsetning for at kommunen skal kunne levere tjenester av høy kvalitet, skape trygge arbeidsplasser med meningsfylt arbeid og et godt arbeidsmiljø. Kommunesektoren er i stadig endring, og innbyggerne og brukerne har økende forventninger til tjenestene. Det gjelder både kvalitet og tilgjengelighet, og stiller arbeidsgiver, ansatte og de ansattes organisasjoner overfor stadig nye utfordringer. Innenfor rammen av vedtatte økonomiske og politiske mål, vil et godt samarbeid være av avgjørende betydning for utviklingen av tjenestene. Det er derfor viktig å legge til rette for gode samarbeidsarenaer, og for en felles forståelse for de oppgaver og mål kommunen har og vedtar. Bamble kommune har som mål å fortsatt ha et godt samarbeid mellom partene, både på den enkelte arbeidsplass og i de etablerte samarbeidsfora.

Strategisk rekruttering og kompetanseutvikling

Bamble kommune står ovenfor et generasjonsskifte, samtidig som det kommer stadig flere statlige krav til bemanning og kompetanse i kommunal sektor. I tillegg vil det frem til 2050 være færre unge å rekruttere. Disse endringene krever at kommunen arbeider målrettet og planmessig med rekruttering og kompetanseutvikling, samt har evne til nytenkning og innovasjon. Vi må arbeide for å være en attraktiv arbeidsplass, og tilstrebe å være konkurransedyktig med omkringliggende kommuner. Dette gjelder både lønnsvilkår, kompetanseutvikling og arbeidsmiljø. For enkelte faggrupper vil lønn være viktig, men på lang sikt vil det imidlertid være like viktig å ha et arbeidsmiljø der medarbeidere trives og får anvendt sine kvalifikasjoner.

Det å utvikle kompetanse og omstillingsevne hos egne medarbeidere, vil være en av kommunens fremste oppgaver de neste årene. For å lykkes med dette må kommunen ha en positiv endringskultur og aksept for endring på alle nivå. Fremover blir det viktig at de ansatte har en forståelse av at samfunnet og kommunesektoren er i endring, i tillegg til at den enkelte ansatte har kapasitet og evne til å lære, utvikle og iverksette nye oppgaver. Vi tilstreber å bruke kompetanse i egen virksomhet, men i enkelte tilfeller er det nødvendig å benytte konsulenttjenester.

For å møte disse endringene vil det være avgjørende å ha oversikt over kommunens kompetansebehov, og at det legges planer for utvikling av egne medarbeidere. Bamble kommune ønsker ledere som fremmer gode relasjoner til ansatte og samarbeidspartnere, og vi må derfor sørge for at lederne har oppdatert fag- og lederkompetanse. Som et ledd i arbeidet med å møte de utfordringene vi står ovenfor, utarbeides det en Plan for organisasjons- og kompetanseutvikling. Planen skal bidra til at personaressursene utnyttes i samsvar med kommunes mål.

Effektivisering og digitalisering

Digitalisering av tjenester og prosesser er sentrale virkemidler for å effektivisere offentlig sektor. Bamble kommune må fortsatt utnytte de mulighetene som nye digitale løsninger kan gi, for å utvikle tjenestene og imøtekomme innbyggernes økte forventninger til tjenester, tjenestekvalitet og tilgjengelighet.

Innføring av nye av elektroniske verktøy eller oppgradering av disse, medfører endrede arbeidsprosesser og -rutiner. Det er vesentlig at prosessene som igangsettes er gjennomarbeidede og gjennomtenkte. For å sikre at kommunen oppnår ønsket effekt, vil kommunen ha fokus på gevinstrealisering i IKT-prosjektene. Kommunen har i dag flere pågående digitaliseringsprosjekter, men det vil også være behov for videre satsning på IKT i kommende handlingsplanperiode.

Internkontroll og risikostyring

God internkontroll er viktig for å sikre at kommunens virksomheter planlegger, organiserer og utfører sine tjenester i samsvar med gjeldende lovkrav og regelverk. For å sikre måloppnåelse er det avgjørende at mål operasjonaliseres og gjøres

målbare. I dette arbeidet er risikostyring et viktig verktøy. God internkontroll og risikostyring er også et godt incentiv for stadig forbedring av egen virksomhet.

Stortinget vedtok i år en ny kommunelov. I loven tydeliggjøres kommunens ansvar for systematisk arbeid med internkontroll, samt ansvaret for at internkontrollens innhold og omfang er tilpasset kommunens forhold. I denne sammenheng blir også risikovurderinger sentrale. De nye bestemmelsene er mer samordnet og forenklet, men setter større krav til et formalisert opplegg, kunnskap, dokumentasjon og ansvar for kommunene. Den nye kommuneloven vil gradvis tre i kraft i handlingsplanperioden.

Interkommunalt samarbeid

Bamble kommune er opptatt av å ha gode og robuste tjenester i egen organisasjon, men i noen tilfeller vil det være aktuelt å samarbeide med andre. Vi er en middels stor kommune, og må gjøre vurderinger av hvilke oppgaver det ressursmessig er riktig å løse selv, og hvilke oppgaver det er mer hensiktsmessig og samarbeide med andre om. Disse vurderingene må omhandles i enhetene og stabenes planer. Interkommunale samarbeid kan gi bedre ressursutnyttelse og tilgang på kompetanse. Det kan imidlertid være utfordringer knyttet til styringslinjer, koordinering og vurdering av ressursbruk i samarbeidene. Dette krever aktiv og bevisst eierstyring. Kommunen deltar i flere interkommunale samarbeid, både formelle og flere uformelle arenaer som i dag fungerer godt.

Endring i kommunens økonomi

En forutsetning for god kommuneøkonomi er at det er balanse mellom løpende utgifter og inntekter. Gjeldende handlingsplan 2018-2021 viser en underbalanse på 45 mill. kroner i perioden. Til tross for høy skatteinnngang og finansavkastning i 2017, er det ingenting som tyder på at utgiftene ikke må ned. I innsparingsprosesser er det viktig med gode drøftinger mellom politikerne, kommunens administrasjon og de ansattes organisasjoner, slik at prosessene kan gjennomføres på en god måte. Disse utfordringene var et av temaene på samhandlingskonferansen i juni, hvor ansatte, ledelsen og politikere deltok. Arbeidet med tiltak for å få balanse i økonomien viser seg å være arbeidskrevende, og det vil derfor være nødvendig å avsette ressurser til dette.

Prioriterte satsningsområder i perioden 2019 – 2022

- **Bamble kommune skal være en helsefremmende og inkluderende arbeidsplass med fokus på arbeidsmiljø og internkontroll.**
Kommunen skal arbeide for å ha en effektiv, og god internkontroll og sykefravær stabilt eller lavere enn 7,5%.
- **Bamble kommune skal utvikle organisasjonen for å imøtekomme innbyggernes økte forventninger til tjenester, tjenestekvalitet og tilgjengelighet.**
Kommunen skal arbeide målrettet med utvikling av digitale tjenester, samt ha fokus på rekruttering og kompetanseheving, med bakgrunn i ny plan for organisasjons- og kompetanseutvikling.
- **Bamble kommune skal tilpasse kommunens løpende utgifter til inntekter.**
Det skal jobbes systematisk og kunnskapsbasert med omstilling i kommende handlingsplanperiode.

Økonomisk utvikling i planperioden

Vurdering av den økonomiske utviklingen

Beløp i 1000	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022
Sum inntekter	-1 108 285	-1 147 048	-1 163 739	-1 186 751	-1 195 473
Sum utgifter	1 128 183	1 166 201	1 184 362	1 169 894	1 176 026
Brutto resultat	19 897	19 153	20 623	-16 857	-19 447
Netto finansutgifter og inntekter	-12 232	-9 983	4 267	14 510	9 610
Netto resultat	7 665	9 170	24 890	-2 347	-9 837
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	-10 665	467	244	146	146
Overført til investeringer	3 000	3 300	3 300	3 300	3 300
Årsresultat	0	12 937	28 434	1 099	-6 391

De store investeringene som er under planlegging vil medføre en dobling av kommunens kapitalutgifter i årene som kommer. For å kunne betjene økte kapitalutgifter er det nødvendig med innsparinger i tjenestedriften.

Budsjettbalansen

Den økonomiske utviklingen for kommende fireårsperiode er gjennomgått med bakgrunn i kjente rammebetingelser og vedtak. De økonomiske rammene er etterberegnet og justert med bakgrunn i kommuneproposisjonen for 2019 og Norges Banks økonomiske prognoser i juni. Dette gjelder skatt, rammetilskudd, eiendomsskatt, utbytte, finansavkastning, med videre. Enhetenes driftsbudsjetter er justert for nye vedtak og større kjente budsjettutfordringer.

Samlede driftsinntekter i 2019 er beregnet til 1.147 mill. kroner mens utgiftene er på 1.166 mill. kroner. Dette gir et negativt brutto driftsresultat på 19,1 mill. kroner, noe som betyr at kommunens driftsinntekter ikke er tilstrekkelige til å dekke planlagte driftsutgifter. I 2022 er det et positivt brutto driftsresultat på 19,4 mill. kroner. Finansutgiftene er større enn finansinntektene, og netto finansutgifter øker fra 44 mill. kroner i 2019 til

78 mill. kroner i 2022. Netto driftsresultat, resultat før avsetningsposter, er negativt på 9,2 mill. kroner i 2019. Totalt for perioden er netto driftsresultat negativt på 21,9 mill. kroner.

Resultatet er bygd på forutsetninger om at innsparingene på totalt 45 mill. kroner blir gjennomført i perioden 2019-2021. Kommunen har avsatte fondsmidler som kan finansiere underskuddet de årene det gjelder, under forutsetning av at det oppnås positivt netto driftsresultat i 2021.

I forhold til vedtatt handlingsplan for 2018-2021 er de vesentligste endringene i forutsetningene følgende:

- Nye investeringer er lagt inn med påfølgende rente- og avdragskostnad
- Rentenivået er økt noe i perioden
- Sentrale inntekts- og utgiftsposter er prisregulert
- Det er tatt høyde for kostnadsøkninger som følge av endrede forutsetninger og nye vedtak

Fondsreserver

I løpet av budsjettåret oppstår det endringer i kommunens inntekter og utgifter, og budsjettet kan ikke ta høyde for alle usikkerhetsmomenter. Ved å ha betryggende fondsreserver sikrer dette mot reduksjon i tjenestenivået midt i et budsjettår. Samlede disposisjonsfond utgjør 183,1 mill. kroner, og det sentrale driftsfondet er etter utgangen av 1. tertial 2018 på 0,85 mill. kroner. I tillegg er det avsatt 24,4 mill. kroner til finansiering av tiltak vedtatt i handlingsplan 2018-2021. Dette vil si at kommunen står uten en sentral buffer i kommende handlingsplanperiode. Kommunen har heller ikke tilstrekkelige felles fondsmidler til å saldere underskuddet som utfordringsnotatet fremviser.

Innsparinger, omstilling og effektivisering

I handlingsprogrammet for 2018 – 2021 ble det vedtatt innsparinger for perioden på 45 mill. kroner, fordelt på enhetene. For å møte innsparingskravet, må det arbeides metodisk over tid. I kommende handlingsplanperiode må det derfor igangsettes et systematisk og kunnskapsbasert omstillingsarbeid med bred involvering. Omstilling krever langsiktighet, samt klare mål og strategier for tjenestene som er basert på kunnskap om utviklingstrekk og rammevilkår. Kortsiktige innsparinger som reduserer kommunens muligheter til å løse de utfordringene vi står ovenfor, må unngås.

De vedtatte innsparingene er fordelt på enhetene basert på en sammenlikning med andre kommuner i KOSTRA-gruppe 8. Det vil kunne være forhold i Bamble, eller de øvrige kommunene i gruppen, som medfører at det ikke er full sammenliknbarhet i tallene. Innsparingskravet for den enkelte enhet kan derfor endres noe i det videre analysearbeidet. Omstillingene vil få konsekvenser for både tjenestene og medarbeidere, og det er derfor viktig at arbeidet er godt forankret politisk. Enhetene skal spare betydelige beløp, og innsparingene vil kunne gå utover både tjenestekvalitet og -kvantitet.

Konsekvensene av de vedtatte innsparingene vil bli ytterligere belyst i budsjettprosessen.

Behovet for innsparinger vil også øke ytterligere som følge av at driftskonseptet for Sundbykåsa ikke lar seg realisere, og derfor anbefales det å ta hensyn til dette i handlingsplanperioden. Bortfall av leieinntekter og nødvendige driftsutgifter kan medføre betydelige årlige kostnader for kommunen. I tillegg kommer investeringer i forbindelse med renovasjon og vedlikehold av bygninger på inntil 1 million kroner. Et salg av eiendommen bør vurderes som et alternativ i forbindelse med den nødvendige innsparingsprosessen.

Arbeidet med innsparinger, omstilling og effektivisering tydeliggjør et behov for å utvikle kommunes styringssystemer. Herunder også bedre kvalitetssikringen og styringen av saker med økonomiske konsekvenser. I tillegg tydeliggjøres det et behov for tettere oppfølging av endringer i kommunens samfunnsoppdrag som krever endret kompetanse og vridning av ressursbehov i kommunens organisasjon. I omstillingsarbeidet vil et av kommunens viktigste verktøy være planarbeidet som legger grunnlag for riktige prioriteringer av kommunens ressurser. Det er viktig at arbeidet samordnes med kommunens øvrige utviklingsarbeid, og et mål må være å samtidig forsterke organisasjonens forbedringskultur. Fremover vil det være viktig å ha medarbeidere med god kompetanse til å drive kontinuerlig omstillings- og forbedringsarbeid.

I tillegg til vedtatte innsparinger viser Helse og omsorgsplanen at kommunen vil stå overfor utfordringer i fremtiden som vil få store økonomiske konsekvenser. Planen legger premisser for fremtidig planlegging og prioriteringer. Det er derfor anbefalt at Kystkultursenteret skyves frem i tid for å få økonomisk handlingsrom til å gjennomføre kommunens primæroppgaver i henhold til lovverk, prosjekter og planer.

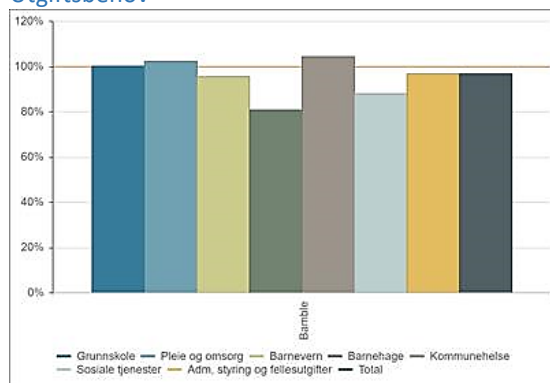
Teoretisk innsparingspotensial

Tjeneste	Indikator	Bamble	Porsgrunn	Skien	Gjennomsnitt for gruppen	Teoretisk handlingsrom i mill.	Teoretisk handlingsrom %
Grunnskole	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Grunnskole (B)	14 452	13 708	13 443	13 272	16,8	8,2
Pleie og omsorg	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B)	19 307	18 792	17 406	15 843	50,3	18,4
Barnevern	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnevern (B)	1 748	1 156	1 913	1 793	-0,6	-2,5
Barnehage	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnehage (B)	8 466	8 262	7 933	8 357	1,2	1,0
Kommunehelse	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunehelse (B)	2 632	2 226	2 176	2 505	1,9	5,1
Sosiale tjenester	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Sosiale tjenester (B)	4 320	2 458	2 508	2 781	19,2	31,3
Kultur og idrett	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kultur og idrett (B)	1 849	2 299	2 403	1 952	-1,5	-5,6
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Plan, kulturminner, natur og nærmiljø (B)	723	613	538	616	1,5	14,8
Adm, styring og fellesutgifter	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Adm, styring og fellesutgifter (B)	3 854	3 947	3 650	4 111	-3,5	-6,5
Brann og ulykkesvern	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Brann og ulykkesvern (B)	866	1 116	764	739	1,8	14,7
Kommunale boliger	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunale boliger (B)	-211	391	-37	-4	-2,9	0,0
Samferdsel	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Samferdsel (B)	454	1 033	1 051	886	-6,1	-95,2
Næringsforv. og konsesjonskraft	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Næringsforv. og konsesjonskraft (B)	346	236	558	107	3,4	69,1
Kirke	Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kirke	799	609	565	598	2,9	25,2

Denne tabellen viser det teoretiske handlingsrommet for kommunens ulike tjenesteområder. Det teoretiske handlingsrommet er differansen mellom netto driftsutgift pr. innbygger for Bambles tjenesteområder og gjennomsnittet av kostragruppe 08, ganget med antall innbyggere i kommunen. Kostragruppe 08 er sammenliknbare kommuner basert på folkemengde og økonomiske rammebetingelser.

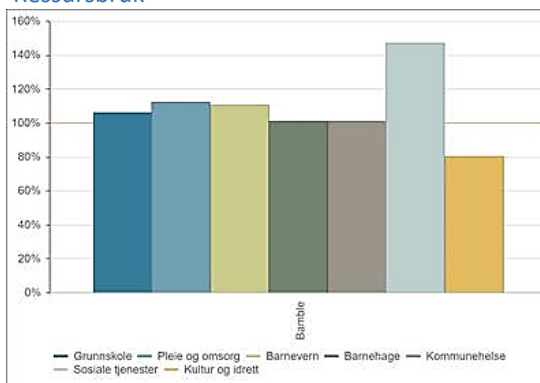
Kostnadsforskjeller mellom kommunene på et gitt tjenesteområde påvirkes av ulikheter i kommunens struktur, prioritering, tjenstesammensetning, ulikheter i produktivitet, eller en kombinasjon av disse forholdene. Tallene sier ikke noe om tjenestenes kvalitet eller årsakene til variasjonen mellom kommunene, men indikerer imidlertid hvor kommunen bør rette oppmerksomheten og gir grunnlag for videre analyse. Tabellen er basert på kostratall for 2017, og er korrigert for forskjeller i demografi, geografi og sosiale forhold.

Utgiftsbehov

Grafene viser kommunens utgiftsbehov og den faktiske ressursbruken for de enkelte tjenesteområdene. For flere av tjenesteområdene er ressursbruken større enn hva utgiftsbehovet skulle

Ressursbruk

tilsi. Utgiftsbehovet er beregnet av teknisk beregningsutvalg, og ligger også til grunn for beregningen av rammetilskuddet til kommunene. Landsgjennomsnittet er 100%.

Investeringer i økonomiplanen

Investeringsbehov og planer for kommunen

Som følge av store investeringer fremover vil lånegjelden øke betydelig i handlingsplanperioden. Bamble kommune finansierer sine investeringer i all hovedsak med opptak av lån, og økt lånegjeld belaster driftsbudsjettet med økte rente- og avdragsutgifter. Dette fører til et mindre økonomisk handlingsrom, og at en mindre andel av inntektene kan brukes til tjenesteproduksjon.

Forutsetninger

Rentenivået er nå historisk lavt og en renteoppgang må påregnes i slutten av perioden. Kommunens gjeldsstrategi har i flere år vært at netto lånegjeld ikke skal øke i forhold til driftsinntektene, og dette fører til at nyinvesteringer må prioriteres ut i fra kostnader og nytteverdi. Samtidig er det nødvendig å utvikle kommunale bygg og driftsmidler i takt med endrede krav og behov i tjenestene.

Grasmyrutbyggingen og fremtidige investeringer som følge av Helse- og omsorgsplan medfører at rentebærende gjeld vil øke betydelig i årene fremover. Nyinvesteringer er helt nødvendige for å få til ønsket utvikling og omstilling, og det er derfor fortsatt lagt inn årlige investeringsrammer på IKT, veg, bygg, nærmiljø, beredskap og VAR.

Investeringer

Bamble kommune har behov for investeringer i bygg og anlegg for å imøtekomme eksterne pålegg, nødvendig utvikling av tjenestene og rasjonell drift. Investeringer må vurderes i et langsiktig perspektiv, også utover den ordinære 4 års handlingsplanperioden, i forhold til kostnader og behov for utvikling. Investeringene må imidlertid ses i sammenheng med kommunens økonomi for øvrig. Det vil alltid være ønsker om større investeringer enn det kommunen har økonomiske evne til å gjennomføre. Derfor er det nødvendig med

prioritering av hvilke prosjekter som skal gjennomføres. Større investeringsprosjekter skal i henhold til kommunens økonomireglement til politisk behandling, og skal gjennomføres etter Innovasjon Norges prosjektmodell, "Prosjektlederprosessen" (PLP).

Prioritering av investeringer

1. Selvfinansierte tiltak der kostnadene i sin helhet finansieres ved inntekter.
2. Effektiviseringstiltak som bidrar til reduserte kostnader eller økte inntekter.
3. Utviklingstiltak som bidrar til å løse kommunens primæroppgaver på en bedre og mer effektiv måte.

Kommunen vedtar investeringsrammer til gjennomføring av VA-plan, trafikksikkerhetsplan, utskiftningsplan beredskap, IKT-plan og mindre bygningsmessig oppgradering. I tillegg prioriteres større enkeltprosjekter i henhold til kommunestyrevedtak.

Finansiering av investeringer

Bamble kommune har liten evne til å frigjøre midler til egenfinansiering av investeringer. Kommunen finansierer sine investeringer i hovedsak ved å ta opp lån. Høyere lånegjeld fører til høyere utgifter knyttet til renter og avdrag, som igjen resulterer i kutt i driftsrammene til enhetene. For å dempe denne effekten er det viktig at lånegjelda ikke øker mer enn kommunens driftsinntekter. På en annen side vil bruk av egne oppsparte midler redusere kommunens finansplasseringer og redusere finansavkastningen som tas til inntekt i drifta. Egenfinansieringen styrkes ved å selge bygg og eiendommer som kommunen ikke selv bruker.

Ekstraordinære finansinntekter, f.eks utbytte fra Skagerak Energi og avkastning på finanskapitalen, brukes fortrinnsvis til å finansiere investeringer og redusere lånegjelda.

Prioriterte investeringer 2019-2022

Samlede investeringsutgifter i perioden er på 1.264 mill. kroner, av dette er 1.077 mill. kroner investeringer i anleggsmidler. Investeringsutgiftene finansieres i hovedsak ved bruk av lån, 928 mill. kroner og salg av eiendommer, 82,5 mill. kroner. Følgende investeringer er lagt til grunn i handlingsplanperioden:

- Investeringer til opparbeidelse og deretter salg av boligtomter på Bunes og Grasmyr.
- Nybygg til felles ungdomsskole, kulturskolelokaler, svømmehall, to idrettshaller, nærmiljøanlegg, voksenopplæring/flyktningetjenesten, Frisk Bris og Talentfabrikken på Grasmyr. Investeringene er lagt inn med en foreløpig prisjustert netto kostnadsramme på 523 mill. kroner. Foreløpig er utbyggingen forutsatt tatt i bruk høsten 2020, og helt ferdigstilt i 2021.
- Utbygging av Nustadjordet, inkludert barnebolig er i budsjettet forutsatt ferdig høsten 2019. Salg av kommunale eiendommer til finansiering av økt investeringsramme for Nustadjordet er lagt inn.
- Utbygging av Nustadbakken etter nytt anbud, forutsatt positivt vedtak i kommunestyrebehandlingen. Forventet ferdig 1. halvår 2020.
- Utbygging av Eik Gravlund og renovering av Bamble kirke.
- Med henvisning til Helse og omsorgsplan er det lagt inn en foreløpig investeringsramme på 10 mill. kroner årlig fra og med 2021.

- Investeringsrammene for IKT og VAR er økt med henholdsvis 2 og 5 mill. kroner fra og med 2019. Renter og avdrag for disse forutsettes finansiert av effektivisering i driften, og økte gebyrer.
- Investeringsrammen for attraktivitet og miljø er økt med 1,25 mill. kroner til 5 mill. kroner for 2020 når prosjektet Livlige og trivelige kommunesentra opphører.

Investeringsbehov som ikke prioriteres i investeringsbudsjettet 2019-2022

Der er meldt inn en rekke investeringsbehov og ønsker fra enhetene som totalt oppsummerer seg til 161 mill. kroner. I rådmannens forslag til investeringsrammer for 2019-2022 er det ikke anbefalt at disse tas inn. En økning av investeringsbudsjettet vil medføre økt låneopptak og økte driftsutgifter. I tillegg er tidligere vedtatte prosjekter tatt ut av kommende periode i påvente av videre politisk behandling. Følgende prosjekter kan særskilt nevnes:

- Nytt kystkultursenter i Langesund, bevilgning etter 2022.
- Sentrumsgården
- Kirker og kirkegårder, økt ramme
- IKT-løft skole og barnehage
- Ny brannstasjon
- Bidrag til utvikling av Frier Vest, utover de 10 mill. kroner som er vedtatt i henhold til K-sak 44/15
- Bredbåndsutbygging
- Kongens dam Herre

Kommunens deltakelse, eierandel og økonomiske risiko vil bli vurdert i forbindelse med framleggelse av beslutningsunderlag. Delutbetalinger kan forekomme basert på deltakelse, eierandel og framdriftsplan.

Hovedtallene i budsjettforslaget

Sentrale inntekter

	Budsjett	Økonomiplan			
Beløp i 1000	2018	2019	2020	2021	2022
Skatt på inntekt og formue	-372 116	-383 670	-388 101	-392 532	-396 963
Ordinært rammetilskudd	-352 150	-375 397	-385 774	-394 865	-403 910
Skatt på eiendom	-77 319	-74 105	-69 344	-75 083	-69 323
Andre generelle statstilskudd	-4 198	-4 104	-4 011	-3 917	-3 823
Sum sentrale inntekter	-805 783	-837 276	-847 230	-866 397	-874 019

Skatt, rammetilskudd og eiendomsskatt utgjør kommunens viktigste frie inntekter og danner finansieringsgrunnlaget for kommunens drift. I budsjetteringen er det lagt inn kjente forutsetninger fra revidert nasjonalbudsjett 2018 og kommuneproposisjonen for 2019.

Skatt og rammetilskudd

I prognosen for skatt og rammetilskudd er det lagt til grunn en realvekst i frie inntekter for 2019 med 2,7 mrd. kroner.

Det varsles ytterligere innlemming av øremerkede tilskudd inn i rammetilskuddet fremover:

- Tilskuddene til boligsosialt arbeid og boligsosialt kompetansetilskudd innlemmes i 2019.
- Nasjonal norm for lærertetthet forventes innlemmet fra 2020.
- Det øremerkede tilskuddet til frivilligsentraler er forventet innlemmet 2021.

Skatt og rammetilskudd er justert til 2019-pris og beregnet utfra befolkningstall pr. 01.01.18.

Eiendomsskatt

Bamble kommune skriver ut eiendomsskatt i hele kommunen, både for industri, næring, anlegg, boliger og hytter. I behandlingen av statsbudsjettet for 2018 ble det vedtatt at "Verker og bruk" bortfaller som egen skattekasse. Omleggingen skal skje i en overgangsperiode på 7 år. Full effekt for Bamble kommune er et innteksttap på ca. 33 mill. kroner. I forbindelse med lovendringene har Stortinget truffet et prinsippvedtak om at kommunene gjennom særbevilgninger i fremtidige statsbudsjetter skal sikres tilnærmet full økonomisk kompensasjon for innteksttapet ved bortfall av skatteklassen "Verker og bruk". Videre har Stortinget i statsbudsjettet for 2018 bevilget midler til å dekke kommunenes kostnader til de omtakseringsarbeidene som må gjøres som følge av lovendringene.

I 2021 er det ti år siden siste eiendomstaksering. Ny taksering kan dermed gjennomføres i 2020 og kostnaden ved dette er foreløpig anslått til 5 mill. kroner.

Finansinntekter og -utgifter

Beløp i 1000	Budsjett	Økonomiplan			
	2018	2019	2020	2021	2022
Renteinntekter og utbytte. Renteinntekter Startlån. bankinnskudd. Skagerak	-9 450	0	0	0	0
Gevinst finansielle instrumenter. Avkastning finansplasseringer.	-11 250	0	0	0	0
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter. Lån	22 889	0	0	0	0
Avdrag på lån	35 560	0	0	0	0
Utbytte og avkastning langsiktig plassert finanskapital	0	-11 335	-11 483	-11 483	-11 483
Renteinntekter bankinnskudd	0	-2 100	-2 100	-2 100	-2 100
Andre finanstransaksjoner	0	-150	-150	-150	-150
Utbytte og avkastning Skagerak energi og andre direkteide selskaper	0	-5 900	-5 900	-6 300	-6 500
Renter og avdrag på ordinære lån	0	64 149	89 549	103 349	98 649
Renter på Startlån Husbanken	0	0	0	0	0
Netto finansinntekter/finansutgifter	37 749	44 664	69 916	83 316	78 416
Finansutgifter i tjenesteområdene	-1 599	-599	-599	-599	-599
Totale finansutgifter	36 150	44 065	69 317	82 717	77 817

Kommunale finansutgifter og inntekter består av kommunens låneportefølje, herunder ordinære lån og Startlån Husbanken hvorav renter og avdrag står sentralt. I tillegg er også utbytte og avkastning på plassert finanskapital, Skagerak Energi og øvrige direkteide selskaper en del av dette området.

Finansplasseringer:

Langsiktige plasseringer er på 319,7 mill. kroner pr. 30.06.18 inkludert fondskapitalen, bufferfondet, innskudd omsorgsboliger og overskuddslikviditet. Det legges til grunn en årlig avkastning på 3,5%. Netto avkastning, etter avsetning til realkapital, er budsjettet med 7,2 mill. kroner.

Utbytte Skagerak Energi:

Det forventes at utbytte fra Skagerak Energi øker fra 2018 til 2019. Utbetalingen i 2018 er på 5,942 mill. kroner. Det er lagt inn utbytte på 5,9 mill. kroner både i 2019 og 2020 med økning til 6,3 mill. kroner i 2021 og 6,5 mill. kroner i 2022.

Renteinntekter:

For kommende periode er innskuddsrenten beregnet til 1,5% i 2019 stigende til 1,6% i 2022. Det gjøres

også oppmerksom på at gjeldende bankavtale som vi i dag har med DNB utløper den 31.12.18. Det pågår nå forberedelser til inngåelse av ny bankavtale.

Renter og avdrag på lån:

Norges Bank vedtok i sitt rentemøte 21 juni i år å la styringsrenten stå uendret på 0,5%. Det varsles imidlertid at styringsrenten mest sannsynlig vil bli satt opp i september i år. Med bakgrunn i dette har Kommunalbanken kommet med revidert budsjettrenter for perioden 2019-2022 som ligger høyere enn tidligere foreslått. Det er derfor valgt å benytte disse, noe som medfører at våre renterkostnader får en økning sett i forhold til budsjettrenten som vi benyttet i HP 2018-2021. Økningen vil være betydelig, spesielt i 2020 og 2021, når konsekvensene av låneopptak til Grasmirutbyggingen treffer for fullt. Det er forutsatt 30 års avdragstid og rente på 2,1% i 2019, 2,5% i 2020, 3% i 2021 og 2,8% i 2021. Beregnet prisjustert brutto lånegjeld er beregnet å være 1,6 mrd. kroner i 2022.

Etter at Norges Bank har avholdt sitt rentemøte den 20. september hvor også pengepolitisk rapport nr. 3/2018 blir lagt frem, vil det bli vurdert om rentenivået som nå er lagt inn bør endres på.

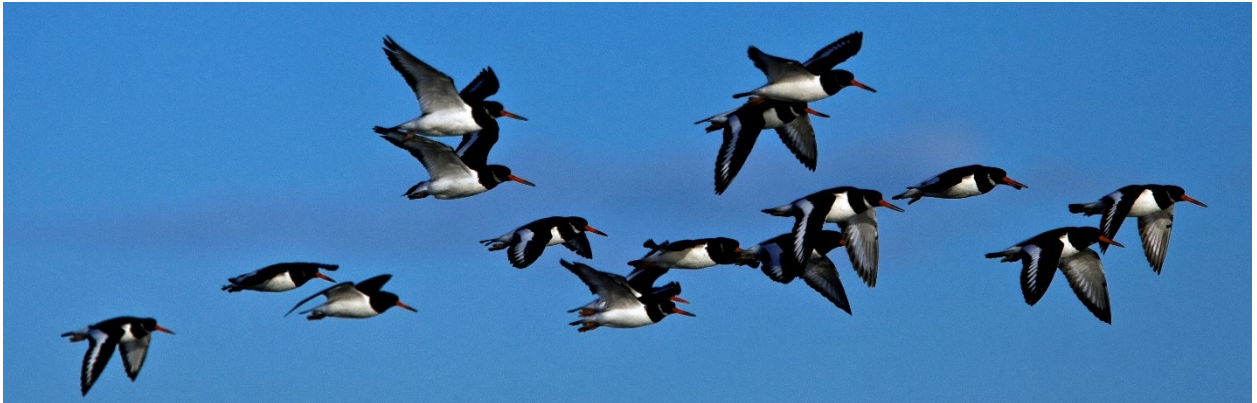
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner

<i>Beløp i 1000</i>	Budsjett		Økonomiplan		
	2018	2019	2020	2021	2022
Til ubundne avsetninger / Realkapital finansplasseringer	3 870	4 114	4 114	4 114	4 114
Bruk av ubundne avsetninger / Saldering mot Driftsfondet	-7 885	0	0	0	0
Netto avsetninger	-4 015	4 114	4 114	4 114	4 114
Netto avsetninger i tjenesteområdene	-6 650	-3 647	-3 870	-3 968	-3 968
Totale avsetninger	-10 665	467	244	146	146

Fond er kommunenes finansielle buffer og bygges opp over år ved driftsoverskudd, utbytte eller ved salg av eiendom og lignende. Ved utgangen av 2017 var kommunens samlede disposisjonsfond på 183,1 mill. kroner. Av dette var 74,3 mill. kroner felles disposisjonsfond og 108,8 mill. kroner enhetenes disposisjonsfond. I perioden er det ikke forutsatt bruk eller avsetninger til enhetenes disposisjonsfond

utover avsetning til finanskapitalen, og det som enhetene selv planlegger til prosjekter og driftsmessig buffere. Driftsfondet er etter kommunestyrets behandling av driftsrapporten for 1. tertial på 0,85 mill. kroner, og kan ikke brukes til saldering utover det som allerede er vedtatt i 2019 og 2020.

Staben og kommunens enheter

I årets utgave av utfordringsnotatet er enhetene og staben er løftet inn i rådmannens del. I det følgende presenterer enhetene og staben sine overordnede utfordringer og utviklingstrekk, samt overordnede mål og prioriterte satsningsområder. De detaljerte beskrivelsene av virksomhetene legges i år først frem i behandlingen av budsjett 2019 og handlingsprogram 2019 – 2022.

Stabene

Utfordringer og utviklingstrekk

Kompetanseheving, utvikling, endringskapasitet og omstillingsevne

Kommunesektoren står ovenfor utfordringer knyttet til den demografiske utviklingen, og innbyggernes behov for velferdstjenester. Bamble kommune må rekruttere og beholde relevant og kompetent arbeidskraft, og samtidig bidra til fornyelse av tjenester og arbeidsformer.

Kompetansesenteret Halen gård må videreutvikle sin rolle og ha fokus på strategisk kompetanseutvikling og videreføre arbeidet med en overordnet kompetanseplan for hele organisasjonen. Vi ser også at Halen gård dekker ulike aktiviteter som kompetansesenter, beredskapssenter, politisk møtetearena, samt kurs og lokalutleie. Dette medfører at det er et stort trykk på lokaliteter og ressurser for å drifte senteret.

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

På lik linje med andre kommuner, vil også Bamble erfare konsekvensene av en stadig økende globalisering. Endringer skjer raskere, økonomien er presset, tjenester flyttes og arbeidet blir mer prosjektorganisert. Det vil bli endringer i arbeidstid, skiftordninger og turnus, og teknologien gjør at mange kan arbeide når som helst og hvor som helst. Dette har både fordeler og ulemper. Fremtidens HMS-arbeid vil i større grad være evnen til å håndtere ulik risiko, samt kunne endre arbeidsmetoder og bemanningsplaner i takt med utviklingen.

Arbeidsmiljølovens formålsparagraf sier at det skal skje en vedvarende forbedring av arbeidsmiljøet i

samsvar med den teknologiske og sosiale utviklingen i samfunnet. Videre skal arbeidsmiljøet i virksomheten være fullt forsvarlig ut fra en enkeltvis og samlet vurdering av faktorer i arbeidsmiljøet som kan påvirke arbeidstakernes fysiske og psykiske helse og velferd. Arbeidsgiver har en selvstendig plikt til å gjennomføre kartlegging og nødvendig risikovurdering, og å sette i verk forebyggende tiltak for å oppnå et fullt forsvarlig arbeidsmiljø, uavhengig av om disse er spesielt nevnt i arbeidsmiljøloven eller i forskriftene.

Bamble kommune har de siste årene hatt et økende fokus på helse, miljø og sikkerhetsarbeid (HMS). HMS er viktig for både innbyggere, brukere og ansatte, og kommunen stiller krav til sine samarbeidspartnere i tråd med dette fokuset. Kommunen arbeider for å ha en god internkontroll, og anerkjenner prinsippet om *bedre fører enn etter snar*. I dette arbeidet er opplæring og utvikling av styrende dokumenter vesentlig.

A-avvik (alvorlig avvik) har vi dag en god rutine på å følge opp, men det er også viktig å følge opp B-avvik (avvik av mindre alvorlighetskrav). Det har gjennom årene vært meldt et behov for et elektronisk avvikshåndteringsverktøy hvor en kan kjøre analyse av avvikene. Dette er meldt inn i kommunens digitaliseringsstrategi, og arbeidet med å anskaffe et slikt system starter vinter 2019.

Det er utfordrende å få virksomhetene til å tenke avviksrapportering som et verktøy for kvalitetsforbedring. Vi må arbeide internt for å øke kunnskap, ferdigheter og holdninger. Vi ønsker å se det i sammenheng med virksomhetsstyring og internkontroll på alle områder i virksomheten.

Bamble kommune opplever økt omfang av utagering, vold og trusler i den kommunale tjenesteproduksjonen og enkelte av våre ansatte opplever en tøffere arbeidshverdag. Vi må arbeide aktivt for å øke kompetansen blant våre ansatte på forebygging og håndtering av slik atferd.

Varsling

Det har de siste årene vært stort fokus på varsling om forhold på arbeidsplassen etter arbeidsmiljøloven § 2 A-1 om rett til å varsle om kritikkverdige forhold i virksomheten. Bamble kommune har etablerte rutiner for varsling, herunder ble det laget en ny varslingsplakat i 2018. Det er likevel behov for å informere om, og implementere varslingsrutinene i organisasjonen. En erfarer dessuten at undersøkelsen arbeidsgiver må gjøre i varslingssaker er tid- og ressurskrevende. Ut fra utviklingen i samfunnet, samt nasjonalt fokus på varsling, kan vi forvente at antallet varslingssaker vil øke i omfang.

Investeringer og forvaltning av IKT

Vi har i dag mange pågående prosjekter som har bundet opp en stor del av IKT- investeringene. Bamble kommune har etablert en digitaliseringsstrategi (tidligere IKT-plan) med en løpende handlingsplan som oppdateres hvert år. Digitaliseringsstrategien viser et økt behov for satsning på IKT for å delta i prosesser knyttet til effektivisering og forenkling av våre arbeidsprosesser. De prosjektene vi har igangsatt har gitt gode effekter og har bidratt til forenkling av arbeidshverdagen. Vi kan vise til bortfall av søknad på idrettsmidler og vi forventer også 5000 færre dokumenter i forbindelse på prosjekt i skolen ved at dette løses på andre måter. Det er stort fokus på digitalisering og effektivisering av offentlig sektor, og for at Bamble skal kunne følge utviklingen og delta i prosessene er det behov for å ansatte en fast 100 % stilling IKT-rådgiver/prosjektleder som kan følge opp og ta eierskap til den digitale utviklingen i kommunen.

Bamble kommune vil også få økte driftskostnader og investeringsbehov knyttet til IT-samarbeidet i Grenland (ITG), på grunn av ny infrastruktur, ny samarbeidsavtale og nytt mandat. Behovet for dette samarbeidet er økende og vi vil i løpet av 2018 har brukt opp fond som er knyttet til IKT-driftsmidler.

Tobakskontroll

Etter vedtak i Kommunestyret i sak 54/18 knyttet til tobakkslovgivning innfører Bamble kommune differensiert tobakksavgift. Dette skal på plass fra 01.01.2019 og vi må derfor øke bemanningen og kompetansen på området for å dekke inn saksbehandlingsressursen som utgjør en 50 % stilling. Tobakksavgiften dekker inn kontrolltjenester, men avgiften vil ikke kunne dekke inn saksbehandlingen.

Informasjonssikkerhet/personvern – ny Personvernforordning

EUs forordning for personvern blir norsk lov i 2018. Det nye personvernregelverket legger vekt på ansvarlighet og internkontroll hos virksomheten fremfor forhåndskontroll fra Datatilsynet. Kravene til avviksbehandling, varsling av berørte og kontinuerlig arbeid med informasjonssikkerheten, skjerpes i det nye regelverket. Bamble kommune opprettholder ordning med Personvernombud inntil videre og i tillegg opprettes det en egen fagstilling for personvern på ITG. Vi håper at det på sikt etableres samarbeid på tvers som sikrer at forordningen og endringene blir godt implementert i kommunen. I tillegg må det gjennomføres kartlegginger som sikrer at vi følger dagens lovverk, slik at overgangen til ny forordning blir enklere. Videre må det gjennomføres opplæring og veiledning av ansatte og ledere knyttet til ny personvernforordning. Det vil være behov for å øke kapasiteten knyttet til arbeidet i stabene.

Innbyggjerservice

Utvikling av selvbetjeningsløsninger for innbyggerne vil på sikt påvirke servicetorgetts rolle. Vi forventer en overgang fra skranketjeneste og veiledning til utvidet bruk av elektroniske skjema, og veiledning via chat og sosiale medier (e-servicetorg). Døgnåpen forvaltning med mulighet for publikum til å benytte selvbetjeningsløsninger er en utfordring. Dette krever digital kompetanse, oppdatert informasjon og elektroniske skjema. Servicetorgetts oppgave vil i større grad dreie seg om å veilede publikum til å kunne benytte selvbetjeningsløsninger. Dette krever kompetanse i å veilede på nett og mestre elektroniske verktøy og nye dialogkanaler.

Muggsoppsanering av eldre arkiver

Det er funnet muggsoppdannelser på arkivene i Lensmannsgården. Vi er ikke kjent med hvor arkivene ble oppbevart før de kom til Lensmannsgården eller hvor stort omfanget er både

der og på andre bygg som oppbevarer arkiver. IKA Kongsberg har vært i Bamble for å ta en vurdering av omfang av muggsopp på våre arkiver. Dessverre viser det seg at de må saneres og har estimert en

kostnad på kr. 3 125 000 Det er fortsatt en del arkiver ute på virksomhetene, og det kan derfor være ytterligere behov.

Overordnede mål og prioriterte satsningsområder

Overordnet mål

Beskrivelse av mål og prioriterte satsningsområder

Bamble kommune skal arbeide for å ha en effektiv og god internkontroll og sykefravær stabilt eller lavere enn 7,5 %

- Arbeidet med å anskaffe elektronisk internkontrollsystem vil være vesentlig i 2019 for å sikre gode rutiner på avviksbehandling og erfaringsoverføring, slik at kommunens avvikssystem er en integrert del av virksomheten på alle nivå i kommunen
- Forebyggende arbeid med uønskede hendelser/ulykkesberedskap, herunder årlige vernerunder
- Medarbeidersamtaler eller utviklingssamtaler for alle ansatte
- Trivselsundersøkelse/medarbeiderprosess i samarbeid med Bedriftshelsen samt kontinuerlig oppfølging, analyse av årsak til sykefravær evaluering og korrigering av målrettet tiltak i virksomheter med høyt sykefravær
- Iverksette nærværprosjekt i enheter med høyt sykefravær og arbeidsmiljøtiltak på alle arbeidsplasser
- Alle ledere har gjennomført HMS kurs innen det første året de er tilsatt som leder
- Økt bruk av graderte sykemeldinger og økt andel av egenmeldinger
- Målrettet bruk av tilretteleggingstilskudd

Prioriterte satsningsområder i 2019-2022

Arbeidet med å anskaffe elektronisk internkontrollsystem vil være vesentlig i 2019 for å sikre gode rutiner på avviksbehandling og erfaringsoverføring, slik at kommunens avvikssystem er en integrert del av virksomheten på alle nivå i kommunen.

Bamble kommune vil være en lærende organisasjon som bygger opp, deler og utnytter kommunens samlede kompetanse. Formell kompetanseheving av ansatte, og kontinuerlig lederopplæring/lederoppfølging

- Kompetansetiltak som iverksettes skal være begrunnet i kommunens samfunnsoppdrag og tjenesteutvikling.
- Kommunen skal ha oversikt over kompetansebehov og planlegge tiltak som utvikler egne medarbeidere til å møte nye krav og endrede behov.
- Kontinuerlig fokus på forenkling og forbedring av arbeidsprosesser

Prioriterte satsningsområder i 2019-2022

Utarbeide maler for strategisk kompetansestyring, slik at alle kommunalområdene har oversikt over egen kompetansen og kompetansebehov på kort og på lang sikt. I tillegg vil Stabene videreutvikle Halen Gård som kompetansesenter.

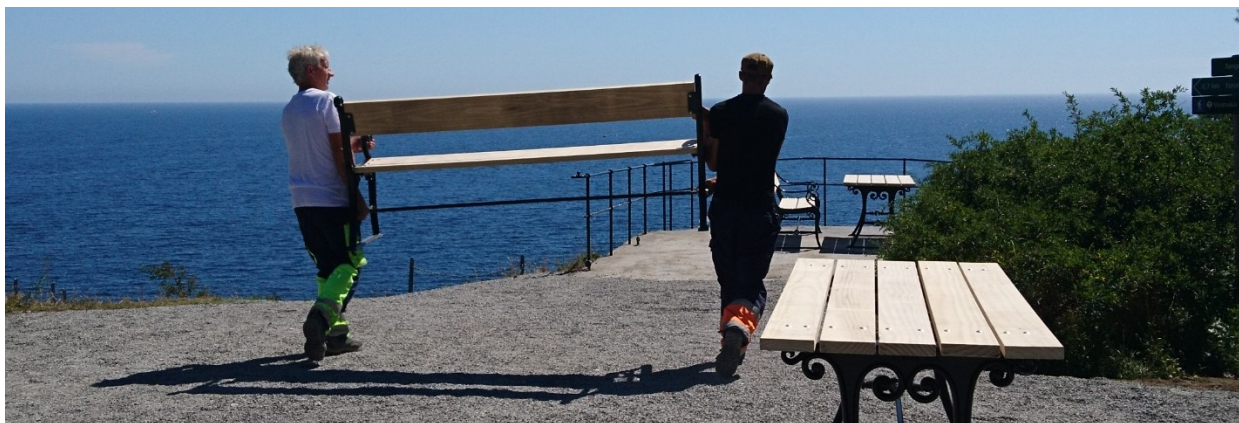
Gjennomføring av Digitaliseringsstrategien

- økt utbygging, effektivisering og forenkling av våre arbeidsprosesser

Prioriterte satsningsområder i 2019-2022

Klarlegge digitalkompetanse, og øke kompetanse i henhold til IKT-plan.

Teknikk og samfunnsutvikling

Utfordringer og utviklingstrekk

Befolkningsutvikling og attraktivitet

Antallet innbyggere i kommunen er stabilt, og det er ikke vekst som ønsket. Som mange andre kommuner opplever Bamble en endring i befolkningssammensetninger med stadig flere eldre, og dette er spesielt merkbart på grunn av den store befolkningsveksten og tilflyttingen kommunen opplevde på 80-tallet. For å trekke til oss nye innbyggere blir arbeidet med attraktivitet og boligutvikling viktig fremover. Trivsel og stolthet over eget hjemsted er god markedsføring av kommunen, men dette krever langvarig fokus, bevissthet og arbeid. Det er derfor viktig at arbeidet med attraktivitet og bomiljø fortsetter.

Bamble kommune har en skjevfordeling med hensyn til boligtyper internt i boligmassen, med stor overvekt av eneboliger og underdekning på mindre og rimelige leiligheter. Vi har prioritert planlegging av nye boligtomter, og har i dag et stort antall ferdigregulerte og byggeklare tomter spredt over hele kommunen. Det blir viktig fremover å prioritere og sette rammebetingelser som underbygger den ønskede utviklingen. Variert og sosial boligbygging er også prioritert i boligsosial handlingsplan.

Gode og trivelige boområder og tettsteder er viktig, og grøntområder og gode byrom må prioriteres. Kommunen har kjøpt Smietangen og Tordenskiolds plass, og uavhengig av et eventuelt kystkultursenter, er det viktig at dette området utvikles til en attraktiv del av Langesund sentrum. Skoleområdet tilhørende Langesund ungdomsskole er også et attraktivt og sentrumsnært område som er viktig for hele Langesund. Det er avgjørende med en god prosess, og en god debatt, om muligheter og konsekvenser

for etterbruk av dette området. For å sikre at Bamble er et attraktivt sted å bo, er det viktig at vi har en miljøvennlig og ryddig kommune. Vi møter utfordringer knyttet til forurensning og opprydding langs kysten. Forlatte og sunkne båter er et problem, og det er i noen tilfeller vanskelig eller umulig å få eier til å ta ansvar. Grunneiere og kommune må da forsuttere store beløp.

Det skal utarbeides reguleringsplaner for boligområder på Grasmyr (sør og vest). Områdeplanen for Grasmyr detaljregulerer skoleområdet, men boligområdene blir flateregulert og må derfor ha egen detaljreguleringsplan. Dette er midlertidig finansiering som vi får tilbake ved utbygging.

Næringsutvikling, arbeidsplasser og turisme

Kommunen har flere ferdig regulerte og opparbeidede forretnings- og næringsarealer, samt arealer i reguleringsprosess. Ny E18 gjennom kommunen og bedre forbindelse nord-sør gir store muligheter for nyetableringer og flere arbeidsplasser.

Store områder ved Frier er avsatt til industriutvikling i kommunens arealplan. Frier Vest er viktig for å utvikle arbeidsplasser i kommunen og regionen. Det er inngått avtale mellom kommunen og Frier Vest AS om områderegulering. Frier Vest har tatt ansvar for planen og planarbeidet er godt i gang. En god veiforbindelse mellom Frierområde og E18 er viktig. Reguleringsplanen for veien er gammel og det er behov for en oppdatering i forhold til bl.a. kryssløsninger. Derfor har Bamble kommune tatt initiativ til en oppdatering. Statens Vegvesen utfører

reguleringsarbeidet. Bamble kommune og Nye Veier AS finansierer arbeidet.

Hytter, reiseliv og turisme er viktig for Bamble kommune. Fremover skal vi ha fokus på å utvikle servicenæringene og bedre samarbeidet mellom aktørene. I dag er det ikke muligheter for bobilparkering sentralt i Langesund. Med tilrettelegging av Rotet vil vi få en fin plass med kort vei til Langesund sentrum, og andre attraktive områder som Steinvika, kyststien og fortet. Dette vil være et viktig tiltak i arbeidet med å legge til rette for økt turisme i kommunen. I 2018 ble det bevilget penger til Turistservice i Langesund, og det ble inngått en avtale med Visit Telemark om oppfølging. Erfaringene fra 2018 og det videre behovet må vurderes, og fremtidige løsninger må gå gjennom, og administreres av, Visit Telemark.

Gode tjenester til innbyggerne

Enhet Teknikk og samfunnsutvikling skal ha god og effektiv saksbehandling, og yte gode tjenester innen alle områder til kommunens innbyggere. Gode planprosesser er god samfunnsutvikling.

I forbindelse med budsjettbehandlingen for 2018 ble det vedtatt at kommunale eiendomsgebyrer skal kreves inn 12 ganger pr. år. Dette medfører et betydelig merarbeid og kompetanse fordelt på flere personer. I tillegg trenger enheten mer kapasitet til gjennomføring av prosjekter innen vann, avløp og vei. Det er derfor et behov for økte ressurser til fakturering og prosjektledelse i enheten.

I 2020 skal det gjennomføres en ny hovedtaksering for eiendomsskatt, og nye retningslinjer må utarbeides og godkjennes. Alle eiendommer må takseres på nytt, og det anbefales at det benyttes en taksmann til dette arbeidet. Nye takster vil gjelde fra 2021.

Kommunen har sterkt fokus på sikkerhets- og beredskapsarbeid. Dette arbeidet skal videreføres og forsterkes i samarbeid med de andre Grenlandskommunene. Endringer i lovkrav og behov for tjenester, samt sammenslåingsprosessen «Grenland brann og redning», vil utløse et behov for ny organisering og heltids kasernert brannvesen. Dette vil føre til behov for nye bygg og ny

brannstasjon vurderes. Dette vil medføre et investeringsbehov i nærmeste fremtid, samt en vesentlig økning i driftsutgiftene.

Med tjenester menes også leveranser slik som vann, kloakk og renovasjon, samt vedlikehold av bl.a. kommunale veier og gater. I kommende handlingsplanperiode vil det være behov for økte investeringer innenfor vann og avløp. Investeringsrammen for å sikre vannforsyningen til alle abonnenter må økes. Det er behov for utvidet bassengkapasitet, samt utvidelse av overføringsledninger. Dette gjelder bassengkapasiteten på Langesundshalvøya, langs kysten på strekningen Åbyfjorden til Valle, og i forbindelse med utbyggingen på Feset/Langrønningen.

Den øvre delen av Nensetveien er kommunal. Dette er en grusvei, og vedlikeholdet er arbeidskrevende for kommunen med høvling og salting. En varig løsning vil være fast dekke, og den kommunale delen av veien bør asfalteres. Dagens Elvikvei har store kapasitetsproblemer, og det offentlige, gjennom friområdet på Ivarsand, er en hyppig bruker av veien. Det er regulert inn en ny veitrase som vil kunne løse disse utfordringene. Det er også flere grunneiere som har urealiserte tomter, og som ikke får realisert disse før veien er lagt om. Disse grunneierne bør være med på spleiselaget.

Bredbåndsutbygging i områder med dårlig dekning blir en viktig oppgave fremover. Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (NKOM) har støtteordninger for utbygging av bredbånd. Støtteordningen har blitt vesentlig redusert det siste året, og den kommunale egenandelen har økt. Dersom kommunen skal søke støtteordningen om midler i framtiden, må det settes av betydelige beløp til dette formålet.

Infrastrukturen (veier, veikryss, parkering, vann og avløp) for grasmyrområdet blir en stor investering som skal fordeles på utbyggerne. For å få gjennomført utbyggingen må imidlertid kommunen forskuttere investeringene. Det vil bli utarbeidet en sak om finansieringen av den offentlige infrastrukturen som vil bli lagt frem til politisk behandling.

Overordnede mål og prioriterte satsningsområder

Overordnet mål

Beskrivelse av mål og prioriterte satsningsområder

1. Økt befolkning og bedre demografisk fordeling

Overordnet mål for Bamble kommune og enhet Teknikk og samfunnsutvikling er økt befolkning og bedre demografisk fordeling.

Prioriterte satsningsområder i 2019-2022

I arbeid med private og offentlige planer skal det legges vekt på faktorer som bidrar til overordnet målsetning om befolkningsvekst og bedre demografisk utvikling.

- Trivsel og tettstedsutvikling, gode boområder
- Flere leiligheter
- Små (billige) leiligheter
- Blanding små og store leiligheter
- Leiligheter med kort avstand til butikk og servicetilbud (UU)
- Eneboligtomter uten klausuler, fri til å bygge selv
- Sammensatte boområder med alle boligtyper

2. Næringsutvikling og flere arbeidsplasser

Enheten skal bidra til å trygge etablert forretnings- og næringsliv i kommunen og stimulere arbeidet for flere arbeidsplasser gjennom vekst og nyetableringer.

Prioriterte satsningsområder i 2019-2022

Kommunen har begrensede ressurser i forhold til aktiv støtte til næringsutvikling. Derfor må det satses på god planprosesser og tilrettelegging. Og ikke minst aktiv deltagelse og samarbeid mellom aktørene.

- Rullering av arealplan er viktig for planlegging av fremtidige behov
- Gode og effektive planprosesser
- Hytter, turist og reiselivssatsing
- E18, utvikling av knutepunkt
- Samarbeid i Grenland/byvekstavtale
- Samarbeid med næringsaktører og mellom aktørene

3. Gode tjenester til innbyggerne

Enheten skal lever gode tjenester til Bambles befolkning innenfor de rammer, lover og regler som enheten til enhver tid er gitt.

Prioriterte satsningsområder i 2019-2022

En velfungerende organisasjon er viktig for at enhetens ressurser kan utnyttes på best mulig måte. Det skal derfor være fokus på organisering og tjenesteproduksjon.

- Tjenestekvalitet i henhold til lover, forskrifter, vedtak og planer
- God og riktig informasjon til kommunens innbyggere
- Effektiv driftsorganisasjon med forutsigbare og gode tjenester
- Rask og effektiv saksbehandling
- Gode planprosesser
- God og effektiv beredskapsorganisasjon
- Rekruttering av riktig kompetanse

Skole og barnehage

Utfordringer og utviklingstrekk

Enhet for skole og barnehage arbeider for at alle barn skal bli vinnere i egne liv ut fra egne forutsetninger. Vi vet at alle barn kan og vil, og barnehagene og skolene jobber aktivt for å få det til. For å skape helhet og sammenheng samarbeider alle tjenesteområdene i enheten med utgangspunkt i enhetens felles Strategiplan.

For å ivareta opplæringen til elever som ikke kan gjennomføre det ordinære løpet, har Bamble kommune tjenesten Havhesten. I dette tilbudet får de en mer praktisk rettet opplæring i et skjermet miljø med fokus på sosial kompetanse, støttende relasjoner og grensesetting. Det er også opprettet en autismeavdeling ved Stathelle barneskole. Antall barn med denne diagnosen har økt de siste årene. Avdelingen er inntil videre finansiert innenfor enhetens driftsbudsjett. Elever i disse avdelingene kommer fra hele kommunen.

Det pågår også en helhetlig IKT-satsing i enheten. Dette vil medføre behov for å prioritere ressurser til investeringer i utstyr, systemer og kompetanse.

Synkende elevtall medfører en reduksjon i statlige overføringer. Som en følge av dette vil det være krevende å opprettholde kvaliteten i opplæringen fram til den nye ungdomsskolen tas i bruk. I denne perioden må enheten også gjennomføre omfattende administrative og pedagogiske tilpasninger i skolene. Antall barn i skolefritidsordningen (SFO) og barnehage har også vært synkende de siste årene.

Stortinget har vedtatt endringer i barnehageloven som fastsetter en bemanningsnorm og

pedagognorm i barnehagene. For Bamble kommune vil dette føre til at det må ansettes flere pedagoger i barnehagen. Tiltaket er ikke fullfinansiert, og vil medføre økte kostnader for kommunen. I statsbudsjettet for 2018 ble det vedtatt å innføre en lærernorm. Denne får ikke økonomiske konsekvenser for Bamble kommune, men vil føre til endret ressursfordeling mellom skolene. I praksis betyr dette at kommunen må omfordele lærerressurser fra de små skolene til de store.

Ny rammeplan for barnehager ble gjort gjeldende fra august 2017. Sammen med enhetens strategiplan er dokumentene forpliktende og førende for kommunale barnehager. Fokusområdene er i høy grad sammenfallende, og implementeringsarbeidet blir derfor også en sammenfallende prosess. Det legges særlig vekt på et godt omsorgs-, leke – og læringsmiljø med stor fokus på å forebygge og håndtere mobbing, krenkelser og utestenging. I den forbindelse vil «Forebyggende plan og handlingsplan mot mobbing i barnehagen» bli revidert i løpet av barnehageåret 2018/2019. Å støtte barns språkutvikling er en av barnehagens kjerneområder og er fremhevet både i rammeplan og strategiplan. Som en videreføring av være sammen arbeidet startet kommunale barnehager høsten 2017 opp et nytt utviklingsarbeid «Inkluderende språkfelleskap».

I enhetens strategiplan er sammenhengen mellom læringsresultater og fysisk aktivitet tatt inn, og barnehager og skoler skal arbeide for å ivareta barns og elevers behov for fysisk aktivitet og bevegelse. Enheten har også som strategi å arbeide for et

styrket tverrfaglig samarbeid mellom tjenester hvor barn og ungdom er målgruppe.

Mobbing er et alvorlig samfunnsproblem. Elevene i Bamble skiller seg ikke ut fra landet for øvrig, men kommunen har en nullvisjon – ingen barn/elever skal bli mobbet i Bamble kommune. Enhet for skole og barnehage jobber systematisk med å forbedre rutiner og praksis, og vurderer muligheten for å opprette et eget team for ytterligere å styrke arbeidet for et positivt og mobbefritt barnehage- og skolemiljø.

Stortingsmelding 28 (2015-16), *Fag – Fordypning – Forståelse* framhever kompetanseutvikling for ledere og lærere som en viktig strategi i arbeidet med å heve kvaliteten i opplæringssektoren. Blant tiltakene er skjerpede kompetansekrav til undervisning i fag, satsing på videreutdanning for lærere, pilotering av karriereveier for lærere, omgjøring av grunnskolelærerutdanningene til femårige masterutdanninger fra 2017 og skjerpede opptakskrav i visse fag til lærerutdanningene. Strategien vektlegger også sterke faglige fellesskap i skolen. Dette skal øke betydningen av bedre lærerutdanning, lederutvikling og videreutdanning og karriereveier for lærere.

Overordnede mål og prioriterte satsningsområder

Overordnet mål

Alle barn skal bli vinnere i eget liv ut fra egne forutsetninger

Beskrivelse av mål og prioriterte satsningsområder

Enhet for skole og barnehage har hentet sin visjon fra Opplæringsloven § 1. Gjennom opplæringen i barnehager og skoler i Bamble, skal vi arbeide for at alle barn skal bli vinnere i eget liv ut fra egne forutsetninger. Vi vet at alle barn kan og vil, og barnehager og skoler jobber aktivt for å nå målet.

Prioriterte satsningsområder i 2019-2022

- **Vurdering for læring – felles satsing inn mot ny ungdomsskole**

Høsten 2018 skal alle lærere i Bamble delta i et nettbasert opplæringsløp med tema vurdering for læring. Overordnet mål for kompetansehevingen er å øke skolens samlede kunnskap om vurdering og læring slik at vi kan utvikle en felles vurderingspraksis som er svært gunstig for elevenes læring og kompetanseutvikling. Studiet avsluttes våren 2020.

- **Inkluderende språkfelleskap**

Fokus i dette utviklingsarbeidet, der både kommunale og private barnehager deltar, er språk, tilhørighet, inkludering og mangfold. Verdiene som Være sammen representerer og den varme og grensesettende (autoritative) voksenstilen er viktige elementer også i dette arbeidet.

- **Liv og røre i skole og barnehage**

Liv og røre er enhetens hovedsatsing innenfor folkehelse og fysisk aktivitet i skole og barnehage. Arbeidet har som mål å bedre levkår gjennom fysisk aktivitet en time hver dag, sunt kosthold og bedret læringsmiljø for alle barn og elever i Bamble.

Alle barn skal møte høyt kvalifiserte og profesjonelle voksne gjennom hele opplæringsløpet

Kollektiv profesjonsutvikling, lagarbeid og kunnskapsdeling er en forutsetning for å skape gode barnehager og skoler. I Bamble er lokalt ramme- og læreplanarbeid, og vurdering for læring to fagområder som må gis høy prioritet.

Alle ansatte i barnehager, skoler og SFO skal være gode relasjonsbyggere og inneha kompetanse til å utvikle gode og positive læringsmiljøer. Ansattes evne og oversikt til å kunne ta i bruk og samarbeide med andre ressurspersoner og tjenester er viktig for å kunne nå visjonen om å åpne dører mot verden og fremtiden for alle barn i Bamble kommune.

Prioriterte satsningsområder i 2019-2022

- **Lederstruktur ny ungdomsskole**

Prosjektet "Lederstruktur ny ungdomsskole" skal levere sin prosjektrapport med en anbefaling på følgende punkter:

- kravspesifikasjon til rektorstillingen
- stillingsbenevnelse og oppgaver for nivåene etter rektor
- rekruttering av stillinger for nivåene etter rektor
- tidsressurs til ledelse
- tidsressurs til merkantilt arbeid

Fagforeningene som har interesser inn i dette arbeidet er representert i prosjektgruppen i tillegg til representant fra skoleledere i enheten.

Prosjektrapporten skal ferdigstilles innen 01.03.2019.

- **Lederstrategi enhet skole og barnehage**

Kommunestyret i Bamble vedtok i juni 2017 ny Strategiplan for enhet skole og barnehage. For å nå målsettingene i denne planen er det behov en tilhørende lederstrategi som sikrer oppfølging av målsettingene i planen, sikrer oppfølging av den enkelte leder og klargjør krav og forventninger til ledere i enheten. Videre skal lederstrategien bidra til at lederstillinger i enhet skole og barnehage er attraktive, for å rekruttere og beholde dyktige virksomhetsledere i enheten.

Alle barn skal oppleve helhet og sammenheng i opplæringsløpet

Pedagogisk lederskap er nødvendig for å heve kvaliteten i barnehager og skoler. God pedagogisk ledelse på alle nivåer er avgjørende for å skape trygge psykososiale miljøer for barn og elever, for å bygge gode kulturer for organisasjonslæring og utvikling. Gjennom å utvikle og utnytte tverrfaglig kompetanse på tvers av tjenestedområdene i enheten, skal vi skape en helhet og sammenheng for barn og unge i hele opplæringsløpet.

- **IKT-løft**

IKT-løft i skole og barnehage har som hovedmål å øke elevenes læring ved bruk av digitale verktøy. Prosjektet har i tillegg stort fokus på å bruke IKT til å effektivisere og digitalisere administrative prosesser og bedre skole/hjem-samarbeidet. IKT-løftet er en ressurskrevende satsing som utfordrer enheten både organisatorisk og økonomisk. For å nå målsetningene kreves det investeringer både i nettverk, systemer og digitalt utstyr til elever og ansatte, samtidig som det må gjennomføres store kompetansehevede tiltak. For å kunne gjennomføre prosjektet, koordinere og drifte det i etterkant er det avdekket et behov for å ansette en fast IKT-rådgiver i kommunalsjefens stab.

- **Overgang barnehage-skole**

Overgang barnehage-skole har som mandat å revidere og fornye eksisterende overgangsrutiner. Rutinene skal sikre en minstestandard for samarbeidet og gjelde for det siste året i barnehage og det første i skole. Hvert enkelt barn og deres familier skal oppleve en overgang som er trygg, forutsigbar og som har fokus på faglig og sosial inkludering. Barnehage og skole har ulike formål men skal begge ivareta barns behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse. Det vil bli etablert faglige møter mellom pedagoger fra barnehage og skole som vil ha fokus på å bygge felles tankesett rundt pedagogisk innhold i barnehage og skole.

- **Framtidas ungdomsskole – samarbeid med Bamble videregående skole**

Framtidas ungdomsskole vil muliggjøre økt samarbeid på tjenestenivå mellom ungdomsskole og videregående skole og på den måten sikre at elevene blir fulgt opp og ivaretatt på sitt nivå gjennom hele opplæringsløpet. Dette vil også styrke overgang mellom grunnskole og videregående skole og i den sammenheng bidra til å redusere antall elever som dropper ut av videregående skole eller har behov for å gjøre et omvalg.

Alle barn skal være inkludert, oppleve trygghet og mestring i sitt læringsmiljø

Barnehager og skoler som har en inkluderende orientering, er det mest effektive virkemiddel for å bekjempe diskriminering, skape trygge fellesskap, bygge det inkluderende samfunn og oppnå utdanning for alle. Enhet for skole og barnehage vil legge dette til grunn for den videre utviklingen av barnehager og skoler. Barnas opplevelse av et inkluderende læringsmiljø handler i stor grad om deltakelse i det sosiale fellesskapet, og forskningen viser en sterk sammenheng mellom elevenes sosiale og personlige utvikling og deres faglig læringsutbytte i barnehager og skoler.

Prioriterte satsingsområder i 2019-2022

- **Havhesten**

For å ivareta opplæringen til elever som ikke kan gjennomføre det ordinære løpet, har Bamble kommune tjenesten Havhesten. Det er ønskelig å utvikle dette tilbudet videre inn mot oppstart av ny ungdomsskole på Grasmøy, og samtidig etablere et tettere samarbeid med Bamble videregående skole, for å sikre en god overgang og forebygge frafall.

- **Autismeavdeling**

Fra skoleåret 2017-2018 er det opprettet en egen autismeavdeling ved Stathelle barneskole. Elever i denne avdelingen kommer fra hele kommunen. Antall barn med denne diagnosen er økende i Bamble kommune. Det er tilsatt en ny spesialpedagog i denne avdelingen, i tillegg arbeider det lærere fra Stathelle barneskole. Avdelingen er inntil videre finansiert av enhetens driftsfond. Enhet skole og barnehage ønsker i tråd med målsettingene i enhetens Strategiplan å utvikle dette tilbudet, for å stå godt rustet til å møte framtidige behov.

- **Miljøteam skole og barnehage**

Enhet for skole og barnehages nullvisjon mot mobbing forplikter, og det er skolens plikt å sørge for at mobbing ikke rammer barn og elever. I den forbindelse er det ønskelig å opprette et miljøteam i skole og barnehage som skal jobbe forebyggende med å utvikle og følge opp rutiner og heve kompetansen i hele organisasjonen. Teamet skal også bistå barn, elever, foresatte og virksomheter som opplever vanskelige mobbesaker.

Kultur og oppvekst

Utfordringer og utviklingstrekk

Vinnere i eget liv - vårt felles mål

Å skape «vinnere i eget liv» er et overordnet mål for både Kultur og oppvekst, og Skole og barnehage.

Enhet for kultur og oppvekst skal vi gi barn og unge mulighet til å oppleve mestring og glede gjennom å delta i kulturaktiviteter, vi skal legge til rette for et aktivt kulturliv og et bredt frivillig engasjement. Vi skal også hjelpe mennesker til å mestre en vanskelig livssituasjon. Vårt mål er at mennesker finner styrke til å bli vinnere i eget liv og opplever å være verdifulle både for seg selv og andre.

Økt deltakelse i arbeidslivet – også kommunene må delta i «Inkluderingsdugnaden»

Arbeid og utdanning (kvalifisering) er basis i norsk velferdspolitik. Sammenhengen mellom utdanning, arbeid og sosiale og helsemessige forhold er godt dokumentert (folkehelseperspektivet).

I Bamble er det mange unge under 30 år som står utenfor arbeidslivet. Det er også mange flyktninger som sliter med å komme i arbeid. Det er en utvikling vi må snu. Pr. 01.03.18 var det i Bamble 87 under 30 år som mottok arbeidsavklaringspenger og 56 som mottok sosialhjelp. Pr. 01.06.18 var det 47 flyktninger (familieforsørgere og enslige med botid mer enn 5 år i Bamble) som mottok sosialhjelp.

I dagens arbeidsmarked er det en stor utfordring å skaffe arbeid til personer som har svak formell kompetanse. For å møte denne utfordringen må kommunen arbeide langsiktig med å sikre barn og unge en god oppvekst og utdanning, og det må

arbeides aktivt med oppfølging av de som står på utsiden av arbeidslivet.

Regjeringen har tatt initiativ til en «Inkluderingsdugnad» og ber arbeidsgivere rekruttere utradisjonelt. Mange private arbeidsgivere bidrar allerede til dugnaden. Det er et mål at fem prosent av nyansatte i staten skal ha nedsatt funksjonsevne eller «hull i CV-en». Vi som kommune er avhengig av at alle arbeidsgivere deltar i dugnaden. Det er derfor et stort paradoks at kommunene ikke kan delta i fullt ut i dugnaden på grunn av «firkantet» praktisering av «kvalifiseringsprisnippet» (best kvalifiserte skal alltid ansettes). KS ønsker ikke endring av denne praksisen. Det er nødvendig at Bamble og andre kommuner utfordrer denne holdningen i kommunesektoren.

Tidlig hjelp til barn og familier – motvirke sosial ulikhet og «barnefattigdom»

Det er god dokumentasjon for at tidlig innsats har stor betydning for å lykkes i arbeid med barn og unge, - og at arbeidet ses i sammenheng med hjelp til familier.

Kommunen må aktivt bidra til trygge oppvekstmiljø som gir barn og unge like muligheter. Kommunens medarbeidere må ha kompetanse og rutiner som sikrer at alle bekymringer knyttet til barn og unge blir fulgt opp raskt og på en god måte. Vårt mål må være: Ingen barn og unge i Bamble skal oppleve at voksne ikke tar ansvar.

Å sikre alle en god utdanning er avgjørende for at unge mennesker kommer inn i arbeidslivet og får

mulighet til inntekt og et selvstendig liv. Frafall i skolen forebygges gjennom tidlig innsats i barnehager, skoler og andre tjenester til barn og unge.

Økende sosial ulikhet er et av våre store velferdsproblemer. Vi ser at antall barn som lever i familier med vedvarende lav inntekt har økt. «Barnefattigdom» preger livet og oppveksten til nesten 400 barn i Bamble kommune. Å motvirke «barnefattigdom» krever innsats på mange områder. Arbeid og inntekt til foreldre/foresatte, og gode boforhold er viktig, men også at barn og unges får muligheter for deltakelse i kultur- og fritidsaktiviteter.

Tidlig innsats er god samfunnsøkonomi. Det er en utfordring at innsats og gevinst ofte kommer på ulike tidspunkt og på ulike budsjett. Det er nødvendig å sikre økonomisk rammer for dette arbeidet og tenke langsiktig.

Helsefremmende og forebyggende arbeid – fokus på «Samskaping» og brukermedvirkning

Vi har store helse- og velferdsutfordringen knyttet til økning i livsstilsrelaterte sykdommer, flere eldre og økende sosiale forskjeller. For å møte disse utfordringene er det nødvendig med økt satsing på helsefremmende og forebyggende arbeid innenfor mange sektorer i samfunnet.

Bambles viktigste ressurs for fremtiden er barn og unge. Vi må bidra til å styrke deres opplevelse av trygghet, tilhørighet, trivsel og godt selvbilde slik at de kan mestre livet. Barn og unges perspektiv må tas på alvor slik at våre tjenester tar hensyn til hele deres livssituasjon.

Vi må ha et bredt perspektiv på hvordan vi som kommune kan hjelpe mennesker til å mestre ulike helsemessige og sosiale utfordringer. Ved å bruke flere arenaer kan mennesker oppleve mestring, sosial tilhørighet og mening i livet. Vi må skape gode og robuste lokalsamfunn gjennom godt samspill mellom kommunen, frivillige krefter, næringsliv og andre offentlige aktører. Å videreutvikle slik «samskaping» er fokus i den nye frivillighetsplanen.

Kommunen må arbeide systematisk med «å løfte» de som har store utfordringer i forhold til psykisk og fysisk helse, familiesituasjon, utdanning, arbeid,

boforhold og lokalmiljø. Vi må utvikle tjenester som legger vekt på en helhetlig tilnærming hvor det er et mål å få økt deltakelse til arbeidsliv, skole og samfunnsliv. Vi må stimulere og legge til rette for at den enkelte tar ansvar for egen helse og livssituasjon. Frisk Bris og Talenhuset for ungdom er gode eksempler på en slik måte å arbeide på.

Det må arbeides for å skape økt brukermedvirkning. Å legge til rette for aktiv medvirkning fra både brukere og pårørende, vi gi økt opplevelse av trygghet og mestring. Aktiv brukermedvirkning vil bidra til at vi får bedre individuelt tilpassende tjenester. Det krever at vi utfordrer hva som skal kjennetegne godt faglig arbeid og hvilke mål og verdier som skal være styrende for kommunens arbeid. Den nye velferdspolitiske handlingsplan vil ha fokus på å hva som skal være god praksis i tjenestene våre.

Videreutvikle arbeid med kystkultur og Langesund som musikk- og festivalby

Kommunens arbeid med nytt kystkultursenter og Langesund som musikk- og festivalby, er både en kultursatsning og en næringspolitisk satsing. Arbeidet skal bidra til gode kulturtilbud, identitetsbygging, næringsutvikling og utvikling av det gode bosted.

Arbeidet må ses i sammenheng med andre tiltak for å styrke Bamble og Langesund som et attraktivt reisemål og være en del av en regional reiselivssatsing i Telemark.

Utvikle Grasmyr som senter for utdanning, kultur og folkehelse

Utbyggingen på Grasmyr med ny ungdomsskole, svømmehall, to idrettshaller og lokaler for kultur, vil være kommunens store satsing de nærmeste årene. Dette vil sammen med utbyggingen av Bamble videregående skole, gi kommunen en unik mulighet til satsing på utdanning, kultur og folkehelse.

Bruken av lokalene til Grasmyr ungdomsskole til voksenopplæring, flyktningetjeneste, «Talenhuset» og Frisk Bris, vil gi muligheter for et bredt tverrfaglig samarbeid knyttet til integrering og arbeidsrettet rehabilitering.

Overordnede mål og prioriterte satsningsområder

Overordnet mål	Beskrivelse av mål og prioriterte satsningsområder
1. Økt deltakelse i arbeidslivet – også kommunene må delta i «Inkluderingsdugnaden»	Prioriterte satsningsområder i 2019-2022 - Videreutvikle tiltak for oppfølging av mennesker som står på utsiden av arbeidslivet (bl.a. Talenhuset, Frisk Bris, bruktbutikken, jobbsjansen). Antall registrerte unge under 30 år og flyktninger som står på utsiden av arbeidslivet, skal reduseres. - Unngå at viktige tiltak og satsinger legges ned som følge av økonomiske innsparinger. - Bamble kommune skal delta i «Inkluderingsdugnaden» og utfordre kommunenes mulighet til utradisjonell rekruttering i noen stillinger.
2. Tidlig hjelp til barn og familier - motvirke sosial ulikhet og «barnefattigdom»	Prioriterte satsningsområder i 2019-2022 - Sikre at alle bekymringer knyttet til barn og unge følges opp raskt og på en god måte. Innføre ny handlingsveileder for bekymringssaker i løpet av 2019. - Iverksette tiltak for å motvirke sosial ulikhet og «barnefattigdom». Tiltak konkretiseres i velferdspolitisk handlingsplan.
3. Helsefremmende og forebyggende arbeid - fokus på «Samskaping» og brukermedvirkning	Prioriterte satsningsområder i 2019-2022 - Satse på forebyggende og helsefremmende arbeid med barn og unge for å styrke deres livsmestring. «Livsmestring» skal være et felles mål i kommunens tverrfaglige samarbeid, bl.a. i forbindelse med ny ungdomsskole. - Iverksettes tiltak for økt samskaping med frivillige. Tiltak konkretiseres i ny frivillighetsplan. - Iverksette tiltak for økt brukermedvirkning i kommunens tjenester. Tiltak konkretiseres i velferdspolitisk handlingsplan.
4. Videreutvikle arbeid med kystkultur og Langesund som musikk og festivalby	Prioriterte satsningsområder i 2019-2022 - Bygge nytt senter for kystkultur på Smietangen i Langesund. Senteret skal være en del av en samlet plan for utvikling av kommunens område på Smietangen som et område for fritid, kultur og næring. En samlet plan skal foreligge til politisk behandling i 2019. - Videreutvikle Langesund som musikk- og festivalby basert på en vedtatt strategi (rulleres årlig). - Videreutvikle Langøya og kyststien til attraktive og spennende turistmål. Utviklingen av Langøya skal skje på bakgrunn av vedtatt handlingsplan for Langøya. - Gjennomføre vedtatt plan for opprusting av Sentrumsbygget som kulturhus. Bygging av nytt lager knyttet til scene i storsalen, skal starte opp i 2019.
5. Utvikle Grasmyr som senter for utdanning, kultur og folkehelse	Prioriterte satsningsområder i 2019-2022 - Bygge ny ungdomsskole med lokaler for kultur, to idrettshaller, svømmehall og gode uteområder – ferdig senest høsten 2021. - Bygge om lokalene til Grasmyr ungdomsskole til et senter for voksenopplæring, integrering og arbeidsrettet rehabilitering (lokaler til voksenopplæringen, flyktningetjenesten, Frisk Bris og Talenhuset for ungdom) - ferdig i 2022. - Videreutvikle tverrfaglig samarbeid og samarbeid med Bamble videregående skole med utgangspunkt i kommunens tjenester på Grasmyr. Konkrete tiltak skal iverksettes som en del av «Grasmyr-prosjektet».
6. Omstilling og utvikling av kommunens tjenester og organisasjon	Prioriterte satsningsområder i 2019-2022 Iverksette et omstillingsarbeid i kommunen. Mål skal være nødvendige økonomiske innsparinger, sikre kommunens evne til å løse stor utfordringer og etablere kompetanse for kontinuerlig forbedringsarbeid.

Helse og omsorg

Utfordringer og utviklingstrekk

I henhold til nasjonale føringer skal den kommunale helse- og omsorgstjenesten videreutvikles slik at den gir brukerne gode muligheter for økt livskvalitet og mestring. Kommunen skal sørge for helhetlig tenkning med fokus på forebygging, tidlig intervensjon til diagnose, behandling, habilitering og rehabilitering, for å sikre at helhetlige pasientforløp i størst mulig grad ivaretas innenfor beste effektive omsorgsnivå. Helse- og omsorgstjenesten må ses i sammenheng med kommunens øvrige tjenester.

Bamble kommune står overfor betydelige demografiske endringer de neste årene. I løpet av de neste 10 årene vil andelen innbyggere i aldersgruppen 80-89 år doubles. I samme periode vil det være en økning i antall 90+ - åringer på 30 %. Helse- og omsorgstjenestens hovedutfordringer vil være å opprettholde faglig forsvarlige tjenester innenfor redusert kostnadsramme, samt ta høyde for økt etterspørsel, jf. endring i befolkningssammensetning, nye brukere og nye oppgaver til kommunene.

Nye brukere og oppgaver krever ny kunnskap, og til dels spesialisert kunnskap. Sykdomsbildet endres og blir mer komplekst. Flere har flere sykdommer og diagnoser. Selv om befolkningen lever lenger og er friskere lenger, gir dette utsettelse av behov for tjenester, men ikke opphør av behov for tjenester. Disse faktorene fordrer økt kompetanse, flerfaglighet, og helhetlige, nære og godt koordinerte tjenester. Meld. St. 26 (2014-2015) Fremtidens primærhelsetjeneste – nærhet og helhet, framhever at hele den kommunale helse- og omsorgstjenesten må ses i sammenheng, og at organisatoriske og andre skiller mellom ulike typer helsetjenester, skal opphøre.

Bamble kommune ligger i front når det gjelder ivaretagelse av føringene i samhandlingsreformen. Reformen medfører at flere helsetjenester skal løses i kommunen. Oppgaver desentraliseres og kompetansebehovet øker. Spesialisthelsetjenesten dreies fra døgn- til dagbehandling, fra inne- til utebehandling (ambulant virksomhet) og ytterligere spesialisering. Reformens intensjoner om forebygging og tidlig intervensjon som virkemiddel, forutsetter styrking og videreutvikling av dagens tjenester. Samhandlingsreformen har kortet ned sykehusopphold og forlenget den kommunale tjenesten tilsvarende. For å videreføre og videreutvikle, og overta enda flere oppgaver fra spesialisthelsetjenesten, må det satses på kompetanseheving. Spesialkompetanse på demens, habilitering, rehabilitering, helsefremmende og forebyggende arbeid, rus og psykisk helse, KOLS, diabetes, sår og kreft er områder som må prioriteres. Legetjenesten må styrkes og psykolog blir lovpålagt innen 2020.

Prioriteringer og fordeling av tjenester

Fordelingen av brukere i de forskjellige aldersgrupper viser at nesten 40% av brukerne er under 67 år, og i snitt får disse brukerne over dobbelt så mange tjenestetimer pr uke som de over 67 år. Parallelt viser enhetens regnskap at rundt 60 % av enhetens totale budsjett i hovedsak går til brukere under 67 år. Det sees derfor en klar dreining mot «yngreomsorg» på bekostning av «eldreomsorg». Jamfør den demografiske utviklingen er dette et tankekors.

Helhetlig helse- og omsorgstjenesteplan

Enheten er i gang med et omfattende planarbeid bestående av tre delplaner: Handlingsplan for velferdsteknologi, Plan for utvikling og

dimensjonering av tjenester og Plan for digitalisering, kompetanse og rekruttering. Planarbeidet avdekker behov for betydelige økninger i årene framover, spesielt på driftssiden, men også når det gjelder investeringer. Plan for utvikling og dimensjonering av tjenester identifiserer behov for styrket satsning på forebyggende og helsefremmende arbeid, rehabilitering og habilitering. Videre vektlegges hensiktsmessig og effektiv bruk av ressurser, organisatorisk ved samlokalisering av tjenester, men også ved endret bruk av eksisterende bygningsmasse. På bakgrunn av befolkningsendring vil det være behov for bemanningsøkning, omgjøring av omsorgsboliger uten bemanning til døgnbemannede boliger, utbygging av Bamble helsehus og utbygging av nye døgnbemannede boliger. I tillegg vil økt antall brukere medføre behov for styrking av tjenestekontor, hjelpemiddelteknikere og andre servicetjenester. Planen kommer til politisk behandling september 2018. Handlingsplan for velferdsteknologi rulleres, og kommer til politisk behandling november 2018. Plan for digitalisering, kompetanse og rekruttering omhandler strategier for utnyttelse av teknologiske løsninger, definerer kompetansebehov og rekrutteringsmuligheter. Planen kommer til politisk behandling november 2018.

Tjenesteområder med spesielt fokus

Forebygging, habilitering og rehabilitering

Kommunen må tilby tjenester som bidrar til størst mulig egenmestring for den enkelte bruker. Rehabiliteringstjenester er en viktig faktor for å nå dette målet, spesielt overfor mennesker med utviklingshemming og barn, unge og voksne med medfødte eller tidlig ervervede funksjonsnedsettelse. Oppgaveoverføringen gjør at det er i dag ikke tilstrekkelige ressurser til proaktivt å arbeide med tidlig innsats overfor mennesker i risikogrupper. Dette gjelder innenfor både hjemmetjenesten, psykisk helse og avhengighet, fysio- og ergoterapitjenesten og legetjenesten. Rehabiliteringsavdelingen har hatt en betydelig økning av yngre slagpasienter og pasienter med andre nevrologiske lidelser. Dette er pasientgrupper som har behov for aktiv rehabilitering og habilitering, og som vil kreve betydelige ressurser hvis adekvat behandling ikke iverksettes.

Både kvalitets- og ressursmessig ligger det et stort potensial i en enda sterkere utbygging av hjemmetjenestene. Hjemmetjenesten kan forebygge ytterligere funksjonssvikt og sykdomsutvikling, og

bidra til å utsette eller unngå institusjonsopphold. Det må satses på «hverdagsrehabilitering», som i stor grad utføres av hjemmetjenesten i brukerens eget hjem. Dette fordrer imidlertid styrking av årsverk og kompetanse i hjemmetjenesten.

Helsestasjon for voksne er i tråd med sentrale føringer, jf. Rundskriv I-2/2016 Om forebyggende hjemmebesøk i kommunene (Helse- og omsorgsdepartementet). Dette er en viktig forebyggingsarena som må styrkes.

For å ivareta nye oppgaver innen helsefremmende og forebyggende arbeid er det behov for en betydelig styrking av ergo- og fysioterapitjenesten. Dette, sammen med sykepleietjenesten, er nøkkelpersonell for å gi mennesker "redskap" til å hindre og/eller redusere sykdom og behov for tjenester.

Psykisk helse og rus/avhengighet

Tilbudet til mennesker med psykiske lidelser og rusutfordringer må styrkes. Det er et viktig mål at denne tjenesten sidestilles med somatiske tjenester. Kommunene skal ta et større helhetlig ansvar for tjenesten, og det innføres kommunal betaling for utskrivningsklare pasienter. Psykolog vil være et viktig supplement til øvrige tjenester innen psykisk helsearbeid og rus/avhengighet. Psykolog vil også kunne bidra til styrking av det generelle forebyggende- og folkehelsearbeidet, ved å kunne tilby psykologhjelp på et tidlig stadium.

Demens

Dagens omsorgstjeneste er ikke i tilstrekkelig grad bygd ut og tilrettelagt for mennesker med demens. Bistand fra spesialisthelsetjenesten reduseres, og det er behov for utrednings- og diagnostiseringskompetanse og -tilbud. Dag- og døgntilbudet til brukergruppa er periodevis knapt, og bør vurderes utvidet. «Pårørendeskole» for pårørende til demente videreføres.

Kreft

Bamble har høyt antall kreftforekomster, og videreutvikling og økning av kommunens kreftomsorg, med spesialsykepleiere og leger, er avgjørende for å gi innbyggerne en helhetlig, sammenhengende og koordinert tjeneste. Kommunen har i dag et godt team av kreftkoordinator, kreftsykepleiere, lege og prest, som samarbeider med palliativt team på Sykehuset Telemark.

Organisering og effektivisering

Ved ledighet i lederstillinger, vurderes det hvorvidt en kan gjøre organisatoriske endringer. Enhetens mål framover er færre virksomheter og flere avdelinger. Helse- og omsorgstjenesten er den kommunale tjenesten med lavest ledertetthet. Samtidig er det den tjenesten som har flest ansatte og størst andel deltidsansatte, samt døgndrift med de utfordringer dette medfører. Oppfølging av ansatte, internkontroll og kvalitetsutvikling er daglig store utfordringer for lederne. Flere avdelingsledere vil gi mer nærledelse og bedre oppfølging av den enkelte ansatte.

Enheten har kontinuerlig fokus på effektiv organisering, drift og ressursutnyttelse. De siste tre årene har det vært gjort omfattende omstruktureringer. Det planlegges ytterligere samlokaliseringer og omstruktureringer, som vil gi større og mer fleksibel tilgang på fagkompetanse. På sikt kan dette forhåpentligvis føre til at behovet for økt bemanning «holdes noe nede». Effektivisering av Nustadbakken, Nustadjordet, og omgjøring av omsorgsboliger til døgnbemannede boliger, vil også medføre positive effekter i forhold til ressursutnyttelse og sambruk av personell og kompetanse, ved at tjenester og botilbud settes sammen på en smartere og mer hensiktsmessig måte.

Overordnede mål og prioriterte satsningsområder

Overordnet mål

Effektiv bruk av ressurser

Beskrivelse av mål og prioriterte satsningsområder

Enheten disponerer en betydelig andel av kommunens ressurser, både økonomisk og bygningsmessig. Det er viktig at disse utnyttes best mulig. Helse- og omsorgsplanen angir en rekke områder hvor endringer i bruk kan gi kvalitetsmessige gevinster og bedre utnyttelse av eksisterende ressurser.

Prioriterte satsningsområder i 2019-2022

Organisasjonsutvikling

- Gjennomgang av virksomhetenes drift. Iht KOSTRA-tall bruker enheten vesentlig mer ressurser til tjenesten enn sammenlignbare kommuner. Det innhentes informasjon om organisering, drift og tjenestenivå fra relevante kommuner, med mål om å drifte Bambles tjenester på et gjennomsnittsnivå. Organisasjonsendringer vurderes fortløpende.
- Samlokalisering hjemmetjenesten. Det arbeides med alternativer for samlokalisering av hjemmetjenesten, for å gi effektiv utnyttelse av kompetanse og ressurser.
- Samlokalisering avdeling psykisk helse i Falkåsveien og avdeling avhengighet i Nustadbakken. Samlokalisering sikrer god utnyttelse av kompetanse og ressurser. Sambruk av personell styrker fagmiljøet og kan redusere framtidig behov for økt bemanning.
- Avlastningstilbud til barn og unge samlokaliseres i Nustadjordet.

Bruk av eksisterende bygningsmasse

Det vil være behov for en betydelig økning av bolig med døgntjeneste og institusjonsplasser fram mot 2040. For å redusere behovet for nybygging må eksisterende omsorgsboliger gradvis omgjøres til boliger med døgnbemanning. Behov for nybygging må vurderes opp mot eksisterende boligmasse.

- Videreføre bokollektiv for demente Vest-Bamble
- Gradvis omgjøre resterende 10 leiligheter Vest-Bamble til døgnbemannede boliger
- Flytte bofellesskap for mennesker med psykiske lidelser fra Krogshavn til Falkåsveien
- Gradvis omgjøre frittliggende leiligheter i Krogshavn til døgnbemannede boliger
- Gradvis omgjøre 12 leiligheter i Herresenteret til døgnbemannede boliger
- Gradvis omgjøre 12 leiligheter ved Herresenteret til døgnbemannede boliger
- Videreføring forsterket skjermet enhet Bamble helsehus
- Omgjøring av plasser på Bamble helsehus til skjermede plasser

Overordnet mål

Fokus på bruk av teknologi for helse og sikkerhet - velferdsteknologi

Beskrivelse av mål og prioriterte satsingsområder

Teknologi for helse og sikkerhet er verktøy for å gi mennesker en bedre og tryggere hverdag. Det kan gi den enkelte økt egenmestring og frihet, og det kan frigjøre tid for våre ansatte til andre oppgaver. Handlingsplan for velferdsteknologi i Bamble ble vedtatt i kommunestyret 15.06.2017, sak 68/17.

Prioriterte satsingsområder i 2019-2022

Implementering av teknologi for helse og sikkerhet vil kreve mye innsats, omstillings- og endringsvilje fra ansatte, som må lære nye systemer, utstyr og apparatur, og ikke minst «avlære» gamle måter å arbeide på. Velferdsteknologiske løsninger innføres på alle tjenesteområder i helse- og omsorgssektoren, og vil være en viktig forutsetning for å redusere bemanningsbehov.

Implementert teknologi:

- Håndholdte enheter for pasientdokumentasjon
- Elektronisk medisinhåndtering-/oppfølging
- Mobile trygghetsalarmer, GPS og forskjellige trygghetspakker
- Digitalt tilsyn
- AV1, fjernoppfølging for elever med nedsatt funksjonsevne
- Robotselen
- Elektronisk kjørebok

Planlagt implementert

- Videreutvikling og utvidelse av implementert teknologi
- Pasientvarslingssystem
- E-lås

Arbeidet med videre utbygging av velferdsteknologiske løsninger vil være en kontinuerlig prosess framover i alle enhetens virksomheter. Det utarbeides gevinstanalyse for de enkelte utplasseringer av teknologiske løsninger.

Fokus på forebygging, habilitering og rehabilitering

Endrede sykdomsbilder krever endrede tilnæringsmåter til oppfølging og behandling av pasientene. Oppgaveoverføring fra spesialisthelsetjenesten til kommunehelsetjenesten, kortere liggetid på sykehus, samt økt bruk av dag- og poliklinisk behandling i spesialisthelsetjenesten, gjør at det er i dag ikke tilstrekkelige ressurser til proaktivt å arbeide med tidlig innsats overfor mennesker i risikogrupper. Dette gjelder innenfor både hjemmetjenesten, psykisk helse og avhengighet, fysio- og ergoterapitjenesten og legetjenesten.

Prioriterte satsingsområder i 2019-2022

Enheten vil arbeide for styrking av forebyggende arbeid, habilitering og rehabilitering. Arbeid på disse områdene vil bidra til økt livskvalitet, selvstendighet og mestring for brukerne/innbyggerne, og mindre bruk av kommunale tjenester. Følgende områder er spesielt viktig å ha fokus på:

- Barn som pårørende
- Erfaringskonsulent innenfor psykisk helse og rus
- Koordinerende enhet
- Tiltak for mennesker med demens og deres pårørende
- Hverdags- og hjemmerehabilitering
- "Fra hjem til egen bolig" for mennesker med utviklingshemming
- Ergo- og fysioterapitjeneste
- Samarbeid Helse og omsorg - NAV, Frisk Bris, helsesøstertjenesten, Frisklivssentralen
- Lærings- og mestringstilbud til kreftpasienter
- Lindrende-/kreftbehandling
- Diabetes/KOLS/sår - poliklinisk virksomhet
- Utvidet dag-/kveldstilbud for eldre

Overordnet mål	Beskrivelse av mål og prioriterte satsingsområder
Fokus på heltidskultur	Arbeidet med implementering av heltidskultur fortsetter, jf ADU-sak 6/17 "Utvikling av heltidskultur i Bamble kommune". Prioriterte satsingsområder i 2019-2022 Den enkelte virksomhet følger føringer i "Utvikling av heltidskultur i Bamble kommune". Virksomhetene vil prøve ut ulike arbeidstidsordninger for å øke andelen heltidsstillinger, øke vaktlengder og dermed redusere antall ansatte.
Rett kompetanse for å ivareta enhetens oppgaver	Samhandlingsreformen medfører at flere helsetjenester skal løses i kommunen og oppgaver desentraliseres. Spesialisthelsetjenesten legger om sine tjenester fra døgn- til dagbehandling, og større fokus på ambulante tjenester. Oppgavene er krevende og spesialiserte, og dagens fordeling fagarbeider/høyskoleutdannet er ikke tilstrekkelig for å gi faglig forsvarlige tjenester i årene framover. Nye oppgaver krever annen og økt kompetanse i kommunehelsetjenesten. Det må derfor fortsatt arbeides systematisk med kompetanseheving for å nå målet om 50/50 fordeling mellom fagarbeidere og høyskole-/universitetsutdannede. Assistent- og fagarbeiderstillinger omgjøres til stillinger for høyskole-/universitetsutdannede, inntil målet om 50/50 fordeling er nådd. Prioriterte satsingsområder i 2019-2022 Grunn- og videreutdanning For å sikre rett kompetanse videreføres satsningen på etter- og videreutdanning av ansatte. Det søkes midler fra Fylkesmannen - Kommunalt kompetanse- og innovasjonstilskudd. Midlene brukes til å gi ansatte mulighet til grunn- og videreutdanning. Områder med spesielt fokus er: • Grunnleggende lederopplæring • Grunnutdanning; sykepleie, vernepleie, helsefagarbeid • Videreutdanning; psykisk helsearbeid, rus, kreftomsorg, geriatri/aldring og helse, målrettet miljøarbeid og utfordrende atferd, rehabilitering, diabetes, spesialisering leger, helsejuss, arbeidsrett, master klinisk helsearbeid - digitalisering og innovasjon • ABC-opplæring; velferdsteknologi, demens, utviklingshemming • Terapeutisk mestring av vold Omgjøring av stillinger Ved ledighet omgjøres assistent- og fagarbeiderstillinger til stillinger for høyskole-/universitetsutdannede. Rekruttering • Sykepleiere og vernepleiere • Ansette psykolog • Opprette 2-3 nye fastlegehemler

